

เอกสารวิชาการ

เรื่อง

การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ

โดย

คณะผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง
รุ่นที่ ๑๒๔
กลุ่มที่ ๕

เอกสารทางวิชาการฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๔
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๗

ชื่อเรื่อง การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ
ชื่อผู้ศึกษา ผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๔ กลุ่มที่ ๕
ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๗
ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน
ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ นาวาโทหญิง สมันตา วีรกุล

คณะกรรมการเอกสารวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกได้ตรวจสอบและอนุมัติให้เอกสารวิชาการฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของ หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๔ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๗

พลตรี

ผู้อำนวยการหลักสูตร

(ชยุตรา เสริมสุข)

ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

คณะกรรมการสอบเอกสารวิชาการ

พันเอก

(กฤษกมล ธรรมานุกุล)

ผู้อำนวยการกองวิชาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

(นิสิต อินทมาโน)

ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.

กรรมการ

(สุธรรม เชื้อประกอบกิจ)

รองคณบดี ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

กรรมการ

(นักรบ ระวังการณ์)

ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

เรื่อง การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ

ผู้ศึกษา คณะผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๔ กลุ่มที่ ๕

การศึกษาการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการจากสถานการณ์ความไม่เพียงพอของการพัฒนาเด็กพิเศษในสังคมด้วยข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและบุคลากรที่ใช้ ในขณะที่กลุ่มเด็กพิเศษจะมีแนวโน้มมากขึ้นซึ่งหากเด็กพิเศษไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน พวกเขาอาจต้องพึ่งพาผู้อื่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นภาระให้กับครอบครัว ซึ่งอาจส่งผลให้พวกเขามีโอกาสน้อยลงในการได้รับการศึกษาและโอกาสในการประกอบอาชีพในอนาคตนำมาสู่ปัญหาสังคมต่อไป มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความรู้และความเข้าใจและความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือกลุ่มเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา ครอบคลุมกลุ่มเยาวชนที่มีคุณลักษณะผู้นำ จำนวน ๒๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า เยาวชนมีความรู้และความเข้าใจในการให้โอกาสและเสมอภาคกับเด็กพิเศษมากขึ้นและเข้าใจว่าสังคมโลกและสังคมไทยนั้นมีปัญหาเรื่องเด็กพิเศษ นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็กพิเศษอีกในอนาคตและอยากมีการจัดโครงการนี้เพื่อให้ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในระยะยาว มีความพึงพอใจในกิจกรรมโครงการและยังจะนำกลับไปเล่าให้เยาวชนที่ไม่ได้มาเข้าร่วมในกิจกรรมถึงโครงการนี้ เพื่อชักชวนให้เขามาร่วมทำกิจกรรมนี้อีกในอนาคต

จากการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะว่า นำเสนอให้สถานศึกษาทุกระดับทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับ โครงการเพื่อนที่แสนดี (Best Buddy Thailand) ของสถาบันราชานุกูล และสร้างเครือข่ายเยาวชนเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในระยะยาว เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการเห็นอกเห็นใจและให้ผู้ปกครองควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมกับการพัฒนาเด็กพิเศษร่วมกันศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อช่วยลดปัญหาในระดับประเทศต่อไป

Abstract

Title	Establishing a Youth Engagement Network to Create Opportunities and Social Equality for Special Needs Children
Name	Academic Group 5, the 124 th Security Psychology Program, the Institute of Security Psychology, the National defense Studie Institute.

This study is on creating a network of youth participation to create opportunities and social equality for special children. It is an action research based on the situation of inadequacy in the development of special children in society due to limitations in budget and personnel used. On the other hand, the group of special children will have a greater tendency. If special children do not receive training in the skills necessary for daily life, they may be dependent on others to carry out various activities. which will be a burden to the family. This may result in them having fewer opportunities to receive education and career opportunities in the future, leading to further social problems. The purpose is to study youth's opinions on knowledge, understanding and youth's opinions on ways to create participation in providing opportunities and equality for special children. The population and sample used in the study were youth groups both in the education system and outside the education system. It covers a group of 25 youths with leadership qualities. The instrument used in the study was a semi-structured interview by using content analysis methods along with presenting information in a descriptive manner

The results of this study found that Youth have more knowledge and understanding in providing equal and equal opportunities to special children. They understand that global society and Thai society have problems with special children. They are also a desire to join activities to participate in helping special children in the future. They are satisfied with the project activities and will also take it back to tell the youth who did not participate in the activities about this project. To invite them to join in this activity again in the future.

From this study, there is a suggestion to presented to educational institutions at all levels to enter into a cooperation agreement (MOU) with the Best Buddy Thailand project of Rajanukul Institute and create more youth networks. In order to have the activities of the Good Friends Project continuous and regular in the long term. In order to, instill a sense of empathy and parents should play a role and participate in the development of special children together with the Special Education Center to help reducing problems in the future.

คำนำ

เด็กพิเศษเป็นกลุ่มที่ต้องการการดูแลและพัฒนาเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ทว่าในปัจจุบัน การพัฒนาเด็กพิเศษในประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากร ในขณะที่จำนวนเด็กพิเศษมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การศึกษานี้ มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน และลดการพึ่งพาผู้อื่นในระยะยาว

คณะผู้ศึกษา ได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยจัดกิจกรรม "เพื่อนที่แสนดี" ร่วมกับเยาวชนในพื้นที่ตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ ตลอดจนแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในประเด็นดังกล่าว

ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายเยาวชนเพื่อช่วยเหลือเด็กพิเศษ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เปิดกว้างและเป็นธรรมสำหรับทุกคน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีของประเทศไทย

คณะผู้ศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการช่วยเหลือเด็กพิเศษ และนำไปสู่การพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในระดับประเทศต่อไป

คณะผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๔ กลุ่มที่ ๕
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิชาการ เรื่อง การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยคำแนะนำที่มีค่าจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน ได้แก่ ผศ.ดร.นิสิต อินทมาโน ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม และ น.ท.หญิง สมันตา วีรกุล ร.น. และกลุ่มคนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ข้อมูลเติมเต็มมุมมองที่หลากหลายให้เนื้อหางานวิชาการยิ่งขึ้น คือ คุณครูประจำศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแก่งคอย เจ้าหน้าที่บริษัท กัลป์ เอ็นเนอร์จี ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ ขอขอบคุณกลุ่มเยาวชนชุมชนแก่งคอย จำนวน ๒๕ คน ซึ่งเป็นเยาวชนในชุมชนแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อมูลสำคัญ เรื่องการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ ซึ่งคณะผู้จัดทำต้องขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง คณะผู้ศึกษาหวังว่า เอกสารวิชาการฉบับนี้จะช่วยเพิ่มแนวทางในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษโดยเฉพาะพื้นที่ในชุมชนแก่งคอยและจะเป็นประโยชน์ต่อโครงการพัฒนาอื่น ๆ ต่อไป

คณะผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๔ กลุ่มที่ ๕
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๔
ขอบเขตของการศึกษาและวิธีดำเนินการศึกษา	๔
กรอบแนวคิดในการศึกษา	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
นิยามศัพท์เฉพาะ	๖
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
แนวคิดเป้าหมายที่ ๑๖ ของ SDGs ที่มีเนื้อหาและเป้าประสงค์ (Target) หลายข้อ	
ในหลากหลายมิติและการทบทวนปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคม	
ของเด็กพิเศษในประเทศไทย	๗
การจัดการศึกษาพิเศษในไทยและต่างประเทศ	๑๐
โครงการเพื่อนที่แสนดี (Best Buddies Thailand)	๒๒
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กพิเศษ	๒๔
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการศึกษา	๓๔
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	๓๔
การดำเนินการศึกษา	๓๔
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	๓๖
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๖
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๓๘
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กรณีเพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความรู้	
และความเข้าใจในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ	๓๘
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้าง	
การมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ	๔๑
บทที่ ๕ สรุปผล และข้อเสนอแนะ	๔๓
สรุปผล	๔๓
ข้อเสนอแนะ	๔๔
บรรณานุกรม	๔๖
ภาษาไทย	๔๖
ภาคผนวก	๔๘
ผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๔๙
ผนวก ข ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในช่วงทำการศึกษา	๕๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

๑.๑ กรอบแนวคิด

หน้า

๕

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้ประกาศชุดเป้าหมายการพัฒนาในระดับโลก เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยกำหนดให้ทุกประเทศในสมาชิกขององค์การสหประชาชาติจำนวน ๑๙๓ ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ค.ศ. ๒๐๑๕ ครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่ต้องบรรลุภายใน ๑๕ ปี ได้เป็นทิศทางการพัฒนาที่ทุกประเทศที่ต้องดำเนินการร่วมกันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๖ ไปจนถึงปี ค.ศ. ๒๐๓๐ โดยเอกสารที่ประเทศสมาชิกทั้งหมดลงนามรับรองเป็นพันธสัญญานี้เรียกว่า “Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development” หรือ “วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒๐๓๐” ฉะนั้นในบางโอกาส SDGs อาจถูกกล่าวถึงผ่านชื่ออื่นได้ทั้ง Agenda 2030 หรือ Global Goals

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) มีทั้งหมด ๑๗ เป้าหมาย (Goals) ภายใต้หนึ่งเป้าหมายจะประกอบไปด้วยเป้าหมายย่อย ๆ ที่เรียกว่า เป้าหมายย่อย (Targets) ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๑๖๙ เป้าหมายย่อย และพัฒนา ตัวชี้วัด (Indicators) จำนวน ๒๓๒ ตัวชี้วัด (ทั้งหมด ๒๔๔ ตัวชี้วัดแต่มีตัวที่ซ้ำ ๑๒ ตัว) เพื่อติดตามความก้าวหน้าของเป้าหมายย่อยดังกล่าว

เป้าหมายที่สำคัญหนึ่งในนั้นคือเป้าหมายที่ ๑๖ คือ ส่งเสริมสังคมที่มีความสงบสุขและครอบคลุมถึงการได้รับโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยปัญหาสำคัญหนึ่งในนั้นคือปัญหาของเยาวชนที่มีลักษณะเป็นเด็กพิเศษ มีอยู่ในสังคมของทุกประเทศตลอดมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่บริการทางการศึกษาพิเศษที่จะสนองความต้องการของเยาวชนเหล่านี้ ที่เป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษาพิเศษในปัจจุบัน ได้เกิดขึ้นในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ โดยเริ่มมีการพัฒนาระบบการที่มีประสิทธิภาพ สอนเด็กตาบอด และหูหนวก และในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ได้มีความพยายามจัดระบบการให้การศึกษาแก่เด็กปัญญาอ่อน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษาให้กับเด็กปัญญาอ่อน และเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ ในปัจจุบันเด็กพิเศษ (Special Child) เริ่มเป็นคำที่คุ้นหูมากขึ้นในปัจจุบัน

“เด็กพิเศษ” หรือ “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” หมายถึงเด็กกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพิ่มเติมจากวิธีการตามปกติ ทั้งในด้าน การใช้ชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ และการเข้าสังคม เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของเขาเอง โดยออกแบบการดูแลช่วยเหลือเด็ก ตามลักษณะความจำเป็น และความต้องการของเด็กแต่ละคน โดยเด็กพิเศษ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มหลัก ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ : เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

กลุ่มที่ ๒ : เด็กที่มีความบกพร่อง

กลุ่มที่ ๓ : เด็กยากจนและด้อยโอกาส

ในประเทศไทยข้อมูลจากสำนักงานสถิติ พบว่า ในปี ๒๕๖๓ มีเด็กพิเศษกลุ่มที่ ๒ เด็กที่มีความบกพร่องในระบบที่สามารถเก็บข้อมูลได้ ประมาณ ๓๐๐,๐๐ คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับเด็กพิเศษ และได้มีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษขึ้น จำนวน ๗๗ แห่งทั่วประเทศ โดยมีจำนวนนักเรียนพิเศษรับบริการ ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ รวมทั้งสิ้น ๒๗,๕๓๘ คน โดยบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน ๘,๖๗๗ คน บกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ จำนวน ๕,๙๕๕ คน และ ออทิสติก จำนวน ๕,๙๐๖ คน มาตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ ๙ ของเด็กพิเศษที่ได้รับการพัฒนา

ทางกลุ่มวิชาการกลุ่มที่ ๕ เล็งเห็นว่าเด็กพิเศษกลุ่มที่ ๒ เด็กที่มีความบกพร่อง ซึ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์นั้น ควรที่จะได้รับโอกาสและเสมอภาคในการได้รับการพัฒนา ฝึกฝนทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะทักษะทางสังคมเพื่อที่จะได้รับการพัฒนาเพื่อให้ดำเนินชีวิตประจำวันได้และลดการพึ่งพาผู้อื่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ลดการเป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคมในระยะยาวได้

จากสภาวะการณ์ความไม่เพียงพอของการพัฒนาเด็กพิเศษในสังคม ด้วยข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและบุคลากรที่ใช้ ในขณะที่กลุ่มเด็กพิเศษจะมีแนวโน้มมากซึ่งหากเด็กพิเศษไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน พวกเขาอาจต้องพึ่งพาผู้อื่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคมในระยะยาว และไม่ได้รับการพัฒนาอาจพบกับความยากลำบากในการเรียนรู้ ซึ่งอาจส่งผลให้พวกเขามีโอกาสน้อยลงในการได้รับการศึกษาและโอกาสในการประกอบอาชีพในอนาคต นำมาสู่ปัญหาสังคมต่อไป ดังนั้นการหารูปแบบและกลไกต่างๆเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหานี้ให้เกิดความยั่งยืนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

ประกอบกับการศึกษาจากศึกษาของหลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย (พส.บ.ก.ท.) รุ่นที่ ๑๕ เรื่อง เยาวชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้พิจารณาสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ ทำให้ประเทศไทยมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้และทักษะ ที่จำเป็นต่ออนาคตของชาติและสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี วิสัยทัศน์อาเซียน ๒๕๖๘ และเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ มิติการพัฒนาคน การศึกษา ความยุติธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยได้สรุปผลให้ค้นพบข้อสำคัญ ๓ ประการ

๑. การสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นกับเยาวชน (Awareness) โดยส่งเสริม การสร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต ปัญหาบนออนไลน์ และปัญหา สิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

๒. การมีส่วนร่วมทั้งกระบวนการ (Collaboration) โดยทุกภาคส่วนต้องเปิดโอกาสให้ เยาวชนได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดแผนและนโยบายในระดับชาติและภาครัฐหรือแหล่งทุนควรส่งเสริม สนับสนุนให้เยาวชนรวมพลังกันทำกิจกรรมแก้ไขปัญหาด้วยประสบการณ์ตรง

๓. การสร้างเครือข่ายเยาวชน (Cooperative Network) โดยเริ่มจากกลุ่มเครือข่าย เยาวชนเล็ก ๆ ระดับชุมชนท้องถิ่นแล้วขยายไปสู่ระดับจังหวัด รวมทั้งเครือข่ายความมือจากองค์กรภาคีทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติที่เป็น รูปธรรมในสถานศึกษาและชุมชน

คณะนักศึกษากลุ่มวิชาการ ๕ หลักสูตรสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง (สจว.) จึงได้ลงพื้นที่เพื่อ ศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อชุมชนที่เกี่ยวข้อง ที่“ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการ แก่งคอย” โดยศูนย์การศึกษาแห่งนี้เป็นศูนย์การศึกษาพิเศษ ดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึง ๑๘ ปี เป็นการ จัด การศึกษาแบบเฉพาะบุคคลจากผู้เชี่ยวชาญให้แก่บุคคลซึ่งมีความผิดปกติอย่างหนึ่งอย่างใด นักเรียนในศูนย์ การศึกษาแห่งนี้จะได้เรียนรู้ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวัน สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เป็นภาระกับผู้ปกครองและสร้างปัญหาสังคม อีกทั้งยังช่วยเตรียมความพร้อมให้ นักเรียนบางส่วนสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหลักต่อไปได้ ปัจจุบันศูนย์การศึกษาแห่งนี้มีนักเรียนใน ความดูแล ๒๑ คน โดยมีขีดความสามารถที่จะรับนักเรียนได้ถึง ๖๐ คน และได้รับสนับสนุนงบประมาณจาก ทางภาครัฐเป็นเงินอุดหนุนรายหัว สำหรับค่าอาหารนักเรียน ไป - กลับ ๖,๖๐๐ บาท/คน/ปี

นอกจากนี้โดยได้มีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมการทำงานของ บริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด (มหาชน) ("กัลฟ์") พบว่าในส่วนของมิติการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ทางบริษัทยึดมั่นในความเชื่อมาโดยตลอด ว่า ความสำเร็จทางธุรกิจต้องมาควบคู่กับการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคม โดยหนึ่งในการพัฒนานั้น มีการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแก่งคอยได้รับการ สนับสนุนจาก บริษัท กัลฟ์ เอ็นเนอร์จี ดีเวลลอปเมนท์ จำกัดได้ถูกนำมาถอดบทเรียน วิเคราะห์ สัมภาษณ์ และ ระดมสมองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เสริมด้วยแนวคิดการดำเนินการพัฒนาเด็กพิเศษเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการ สร้างกลไกทางสังคมในพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ทางกลุ่มวิชาการ ๕ จึงเล็งเห็นว่าการจะพัฒนาสังคมที่ดีครอบคลุมถึงการได้รับโอกาสและ ความเสมอภาคทางสังคม การนำเยาวชนปกติมาช่วยเหลือและพัฒนาเด็กพิเศษ หรือ โครงการเพื่อนที่แสนดี "Best Buddies Thailand" ที่มีต้นแบบมาจากสถาบันราชานุกูลเพื่อช่วยให้เยาวชนทั้งสองกลุ่มมีโอกาสพัฒนา

ทักษะทางสังคม การสื่อสาร และ เสริมพัฒนาการเด็กพิเศษด้วยเยาวชนปกติมาปรับใช้ ซึ่งคาดว่าจะได้รับประโยชน์ในวงกว้างสำหรับเยาวชนปกติ ได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการสื่อสาร ความเข้าใจและการยอมรับ ความแตกต่างของผู้อื่น รวมถึงการพัฒนาตัวเองเพื่อสังคม และสำหรับเด็กพิเศษจะได้รับการสนับสนุนและมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม การสื่อสาร และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น ได้รับการยอมรับและช่วยตัวเองในทักษะต่างๆได้มากขึ้นและจะเปลี่ยนมิติของการพัฒนาสังคมในภาพกว้างอย่างยั่งยืน และตอบสนองกับเป้าหมายที่ ๑๖ ของ SDGs ที่มีความสำคัญในการส่งเสริมความยุติธรรม สันติภาพ และการรวมกลุ่มทางสังคม ที่มีความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับการลดความไม่เท่าเทียมทางสังคมของเด็กพิเศษในประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น เยาวชนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องมีการมีการบูรณาการกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเน้นการพัฒนาเยาวชนอย่างสมดุล ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคม โอกาสที่เท่าเทียม เปิดโอกาสให้ทุกคนทุกระดับได้มีความคิดสร้างสรรค์ ตระหนัก รักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป การพัฒนาเยาวชนเป็นความเร่งด่วนที่ต้องให้ความรู้และทักษะที่จำเป็น ต่ออนาคตของชาติ สามารถมีส่วนร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี วิสัยทัศน์อาเซียน ๒๕๖๘ และเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ จึงเป็นความสำคัญและน่าสนใจที่จะต้องมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนไทยกับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยในการศึกษารั้งนี้จะเป็นมุ่งประเด็นศึกษาในมิติด้านสังคมซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจะเน้นศึกษาในเป้าหมายที่ ๑๖ คือ ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. ศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความรู้และความเข้าใจในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ
๒. ศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ

ขอบเขตการศึกษาและวิธีดำเนินการศึกษา

๑. ประเด็นการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ ได้กำหนดขอบเขตและวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

๑.๑ ขอบเขตด้านพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแก่งคอย

๑.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ ๑๖

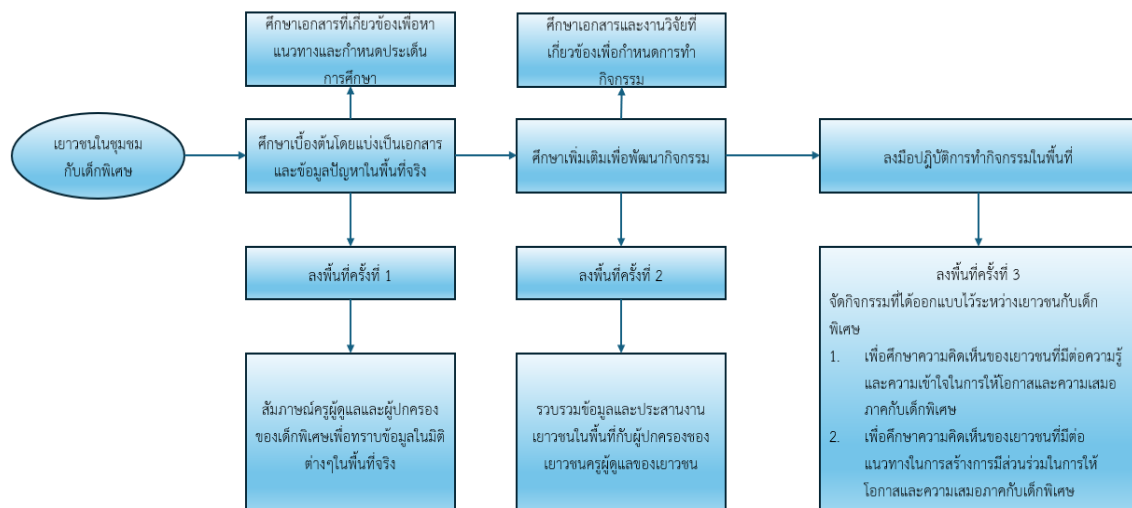
๑.๓ ขอบเขตด้านประชากรได้กำหนดกลุ่มประชากร คือ เยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา ครอบคลุมกลุ่มเยาวชนที่มีคุณลักษณะผู้นำในชุมชน จำนวน ๒๕ คน

๑.๔ ขอบเขตด้านเวลา ได้กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน ๒ เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ รวมระยะเวลาศึกษา ๒ เดือน

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิด เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทฤษฎี ข้อมูลเอกสาร และบริบทของพื้นที่ เพื่อได้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรค และนำไปสู่การกำหนดและออกแบบขอบเขตการศึกษาและดำเนินการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

แผนภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบถึงความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความรู้และความเข้าใจในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ
๒. ได้ทราบถึงความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ
๓. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมในการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เยาวชน หมายถึง เด็กและเยาวชนในชุมชนแอ่งคอย อายุระหว่าง ๑๐ - ๑๖ ปี

เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ ในศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแอ่งคอย

เสมอภาคและเท่าเทียม หมายถึง การที่ ‘ทุกคน’ สามารถ ‘เข้าถึง’ การศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม/เสมอภาค’ (equitable participation in quality education) และฟรี/สามารถจ่ายได้

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะเป็นการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จาก เอกสาร รายงานบทความ และเว็บไซต์ ต่างๆรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อความเข้าใจในเนื้อหา ซึ่งจะขอเสนอแนวคิด ทฤษฎี และ ผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

๑. แนวคิดเป้าหมายที่ 16 ของ SDGs ที่มีเนื้อหาและเป้าประสงค์ (Target) หลายข้อ ในหลากหลายมิติและการทบทวนปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคมของเด็กพิเศษในประเทศไทย ซึ่งจะนำไปสู่การตั้งสมมติฐานเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในส่วนของการศึกษาในพื้นที่ต่อไป

๒. การจัดการศึกษาพิเศษในไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สวีเดน เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

๓. โครงการเพื่อนที่แสนดี หรือ Best Buddies Thailand ดำเนินงานโดยสถาบันราชานุกูล ตัวแทนประเทศไทยซึ่งร่วมมือกับ Best Buddies International มาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๙

๔. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กพิเศษที่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กพิเศษ

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเป้าหมายที่ ๑๖ ของ SDGs ที่มีเนื้อหาและเป้าประสงค์ (Target) หลายข้อ ในหลากหลายมิติและการทบทวนปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคมของเด็กพิเศษในประเทศไทย

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) หรือที่รู้จักกันดีภายใต้ชื่อย่อ “SDGs” ประกอบไปด้วย ๑๗ เป้าหมาย ซึ่งทุกเป้าหมายมีเกี่ยวข้องกับเราทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งที่เป็นคนปกติที่มีอวัยวะครบทั้ง ๓๒ ประการ ตลอดจนผู้พิการ และผู้ทุพพลภาพทุกประเภท และเมื่อทำความเข้าใจกับ SDGs เป็นอย่างดีแล้ว จะเห็นว่าเป้าหมายที่สำคัญที่สุดก็คือการที่พวกเราต้อง “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ทั้งนี้เนื่องจาก สังคมที่ผู้อยู่กันอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม คือ สังคมที่มีความผาสุก เช่นนี้เราทุกคนจึงล้วนมีส่วนร่วม และมีสิทธิที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการนำมาซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่สังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม

ในปีค.ศ. ๒๕๑๕ สหประชาชาติได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) โดยเปลี่ยนจากกรอบคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบ ๓ เสาหลัก (Pillars) มาสู่

กรอบคิดใหม่ที่มองการพัฒนาเป็นมิติ (Dimensions) เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อลดข้อจำกัดของการส่งเสริมการพัฒนาในแบบแยกส่วนที่ได้รับอิทธิพลจาก กรอบความคิดแบบเสาหลัก ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์ด้านต่างๆ อย่าง ต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลายกรณีมีสาเหตุมาจาก หรือมีความเชื่อมโยงกับความ เหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรม เช่น แม้การขยายตัวอย่างรวดเร็วของ ระบบเศรษฐกิจจะช่วยให้คนหลุดพ้น จาก “เส้นความยากจน” มากขึ้น แต่ก็ทำให้ช่องว่างทางรายได้ ระหว่างคนรวยกับคนจนเพิ่มมากขึ้นเพราะ ความที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจในระดับรากฐาน และแม้ในระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยมีการลงทุน และการค้ากับต่างชาติมากขึ้น มีความก้าวหน้า ทางด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการผลิต เครื่องมือและ เวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ฯลฯ ทว่า ความสามารถในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากความเจริญก้าวหน้า ดังกล่าวยังคงไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้การทุจริตและเอารัดเอาเปรียบไม่ได้หายไปไหน หากแต่ได้กลายรูป มีความยืดหยุ่น และลึกลับมากขึ้น ซึ่งแม้จะช่วยลดทอนการต่อต้านหรือการลุกฮือขานานใหญ่ลงได้ระดับหนึ่ง แต่ หลายกรณีก็ก่อให้เกิดการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้อง “ความเป็นธรรม” อย่างต่อเนื่อง ภายใต้สถานการณ์ ไม่เป็นธรรมของกลุ่มประชากรชายขอบ ทั้งที่เป็นชาติพันธุ์กลุ่มน้อย คนไร้ รัฐ คนพลัดถิ่น แรงงานข้ามชาติคน หลากหลายทางเพศ ผู้ป่วยเอดส์คนพิการ ผู้ติดยาเสพติด คนยาก คนจน พ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว ฯลฯ ทำให้ยังคง ประสบกับปัญหาการถูกรอนหรือละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานใน การดำรงชีวิต ไม่ได้รับหรือถูกบิดเบือนความเป็น ธรรมจากกระบวนการยุติธรรม การต่อสู้เรียกร้องเพื่อ สิทธิในการร่วมจัดสรรทรัพยากรของสังคม การไม่ได้รับการ ยอมรับอย่างเสมอภาค เท่าเทียมในอัตลักษณ์ที่แตกต่าง เป็นต้น อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งทำให้การ ปกครองโดยหลักนิติธรรมในสังคม นิติธรรมของประเทศไทยจึงพัฒนาได้ช้ามาก และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง รับประกันกระบวนการ ยุติธรรมที่เปิดเผยโปร่งใสและเป็นธรรม อีกทั้งบทบาทและการกระจายอำนาจ และการ มีส่วนร่วมโดย อาศัยหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยขยายบริบทของการ ใช้ หลักการข้างต้นไปยังภาคส่วนต่างๆ นับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับรัฐ และระดับระหว่างประเทศ รวมถึง จะต้องใช้กับภาคเอกชนด้วย ทั้งนี้เป้าหมายที่ ๑๖ แม้ว่าจะมีขอบเขตที่กว้างแต่ก็เป็นหลักการที่ เกี่ยวข้อง โดยตรงกับความสุขและความยุติธรรมของสังคม

เป้าหมายที่ ๑๖ จะเป็นหัวใจสำคัญอันนำไปสู่การสร้างความเป็นสุข สุข ความยุติธรรม และ สถาบันที่เข้มแข็ง โดยจะเชื่อมโยง ๓ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. สังคมที่สงบสุข
๒. การเข้าถึงความ ยุติธรรม
๓. สถาบันที่มีประสิทธิภาพ

มีความรับผิดชอบและบูรณาการ ซึ่งทั้ง ๓ องค์ประกอบ จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดนิยามให้ชัดเจนว่าทั้ง ๓ องค์ประกอบมีความหมายและขอบเขตว่า อย่างไร มีปัจจัยอะไรที่ไปสู่ความหมายขององค์ประกอบเหล่านี้ทั้งนี้เพราะแต่ละประเทศก็มีความรู้ ความเข้าใจในองค์ประกอบเหล่านี้ที่แตกต่างหลากหลายกันออกไปตามบริบทและวัฒนธรรมของ ประเทศ เช่น นิยามคำว่า หลักนิติรัฐของโลกตะวันตก ก็มีความแตกต่างและไม่สอดคล้องกับนิยาม ของประเทศไทย เพราะมีนักวิชาการบางท่านสนับสนุนให้เรียกว่า นิติธรรมมากกว่าจะเป็นนิติรัฐ เป็น ต้น

นอกจากนี้ยังจะต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์พร้อมด้วยตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ ๑๖ อย่างไรก็ดีตาม เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายที่ ๑๖ ซึ่งประกอบด้วยเป้าประสงค์ (Target) ทั้งสิ้น ๑๐ เป้าประสงค์ ดังนี้

๑. ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมี นัยสำคัญ
๒. ยุติการข่มเหง การใช้หาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์และความรุนแรง และการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก
๓. ส่งเสริมนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศ และสร้างหลักประกันว่าจะมี การเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคน
๔. ลดการลักลอบเคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความแข็งแกร่งของกระบวนการ ติดตามและการส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งใน ลักษณะองค์กรทุกรูปแบบ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓
๕. ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ
๖. พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ
๗. สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดีในทุกระดับการตัดสินใจ
๘. ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันโลกาภิบาล
๙. จัดให้มีเอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีสถิติบัตร ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓

๑๐. สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้น พื้นฐาน โดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

เป้าประสงค์ดังกล่าวยังประกอบด้วยการนำไปปฏิบัติอีก ๒ ข้อ ได้แก่

๑. เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้อง โดยรวมถึงกระทำผ่านทางความ ร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศ กำลังพัฒนาเพื่อจะป้องกันความ

รุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม

๒. ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ตัวชี้วัดตามเป้าหมายที่ ๑๖ ยังประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งสิ้น ๒๓ ตัวชี้วัดดังนี้ โดยจะมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ อยู่ ๒ ตัวชี้วัด คือ

ตัวชี้วัด ๑๖.๒๒ สัดส่วนของประชากรที่รายงานว่ารู้สึกถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกล่วงละเมิด ใน ๑๒ เดือนที่ผ่านมา ตามข้อบัญญัติพื้นฐานของการห้ามเลือกปฏิบัติ ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เป้าหมายดังกล่าวสามารถทำได้ยากในทางปฏิบัติกล่าวคือ ตัวชี้วัดบางตัวของเป้าประสงค์ทั้ง ๑๐ ในเป้าหมายที่ ๑๖ นั้นยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นผู้เก็บข้อมูล อีกทั้ง การเก็บข้อมูลนี้เป็นการเก็บ ข้อมูลรายประเทศ ความสอดคล้องกันระหว่างตัวชี้วัดของเป้าหมายที่ ๑๖ กับข้อมูลที่จัดเก็บภายใต้ บริบทของประเทศไทย ก็อาจจะยังคงไม่สมบูรณ์เพียงพอหรือไม่มีเลย

ตัวชี้วัดที่ ๑๖.๒๓ สัดส่วนของประชากรที่มีการตัดสินใจโดยคำนึงถึงเพศ อายุ ความ บกพร่องและกลุ่มประชากร สำหรับประเทศไทยนั้น การมีสิทธิตัดสินใจของประชาชนได้รับ การรับรองอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่ง ประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ กำหนดว่า “บุคคลย่อมเสมอ กันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมี สิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่น กำเนิด เชื้อชาติภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” รวมทั้ง สิทธิในการตัดสินใจอื่นๆ ใน รัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ แผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มเด็กและเยาวชน จะมีความเกี่ยวข้องกับการที่เด็ก และเยาวชน ไม่ได้รับการบริการจากภาครัฐที่เหมาะสมและทั่วถึงเป็นหลัก เช่น ระบบการศึกษาไม่มีคุณภาพ ปัญหาการขาด สิ่งอำนวยความสะดวกใน สถานศึกษาอย่างทั่วถึงสำหรับเด็กพิการ การขาดความชัดเจนเรื่องสิทธิและ ทิศทางของนโยบายของประเทศต่อเด็กไร้สัญชาติเด็กในพื้นที่ผู้พลัดถิ่น เด็กที่เป็น บุตรแรงงานต่างด้าว เป็นต้น จึงยังคงเป็นปัญหาและต้องหากกลไกสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

การจัดการศึกษาพิเศษในต่างประเทศ

๑. การศึกษาพิเศษในประเทศไทย

การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือไม่สามารพพึ่งพา

ตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือผู้ด้วยโอกาส

การศึกษาพิเศษเน้นการเพิ่มทักษะพื้นฐานด้านสังคม การสื่อสาร และทักษะทางความคิด เนื้อหาหลักสูตรเน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กสามารถใช้ชีวิตประจำวันควบคู่ไปกับทักษะทางวิชาการ การศึกษาพิเศษ มีการจัดการศึกษาและบริการเพื่อสนับสนุนให้กับบุคคลที่มีความต้องการทางการศึกษาเป็นพิเศษ ๓ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
๒. กลุ่มเด็กพิการที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้
๓. กลุ่มด้อยโอกาสและต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ

กลุ่มที่มักจะกล่าวถึงในเรื่องการศึกษาพิเศษ คือ สองกลุ่มหลัง ซึ่งมักจะพบเจอในระบบโรงเรียน และควรได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกต้องเพื่อให้เด็กพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยมี ๓ รูปแบบ คือ

๑. การเรียนร่วม - เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ มีทั้งแบบเต็มเวลา คือ เรียนร่วมกันทั้งวันและเรียนร่วมเฉพาะบางวิชา

๒. การจัดตั้งโรงเรียนและศูนย์การเรียนเฉพาะเพื่อการศึกษาพิเศษ เป็นรูปแบบที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละลักษณะโดยเฉพาะ เช่น โรงเรียนสอนคนหูหนวก โรงเรียนสอนคนตาบอด หรือจัดตั้งเป็นชั้นเรียนเฉพาะในโรงเรียนปกติ เช่น ชั้นเรียนเด็กพิเศษ

๓. การหมุนเวียนครูการศึกษาพิเศษ เป็นรูปแบบสำหรับพื้นที่ที่ขาดแคลนครูการศึกษาพิเศษหรือมีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่มากนัก โดยครูการศึกษาพิเศษจะหมุนเวียนไปตามโรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้อาสาสมัครเรียนร่วม

พบว่า ยังมีความเข้าใจไม่ถูกต้องนักในหมู่ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มักมองว่าเด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้และไม่เหมาะสมจะมาโรงเรียน กลัวโดนล้อ โดนครูตำหนิ จึงไม่กล้าส่งลูกมาเรียน แม้ที่จริงการเรียนร่วมมีข้อดีมากมาย ดังต่อไปนี้

๑. การเรียนร่วมเป็นการสร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก เชื่อมั่นในศักยภาพของเด็กว่า พัฒนาได้ มองข้ามความบกพร่องในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปวยมีโอกาสได้แสดงตนมากขึ้น

๒. การเรียนร่วมช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพราะไม่ต้องจ้างครูพิเศษมาดูแล

๓. การเรียนร่วมช่วยส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความพิเศษ ทำให้พวกเขาค้นหาศักยภาพที่มีในตัวเองได้ดีขึ้น ซึ่งศักยภาพนั้นอาจนำมาสู่ประโยชน์ของโรงเรียน ชุมชน ตลอดจนประเทศชาติได้ในภายหลัง เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกับเด็กคนอื่น ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ และหากเด็กเกิดความสนใจกิจกรรมใดเป็น

พิเศษ คุณครูก็สามารถช่วยส่งเสริมความสนใจนั้นและฝึกฝนพัฒนาต่อยอดไปได้เรื่อย ๆ

๔. การเรียนร่วมทำให้เด็กในชั้นเรียนเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีเมตตา กรุณา มีน้ำใจ และพร้อมจะให้การช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า

๕. การเรียนร่วมช่วยให้ไม่เกิดการแบ่งแยกบุคคลเพราะความแตกต่าง ความบกพร่อง หรือความพิการ และทำให้เด็ก ๆ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม

๖. การเรียนร่วมช่วยจำลองการใช้ชีวิตระหว่างคนปกติและคนที่มีความต้องการพิเศษ ส่งเสริมเรื่องทักษะชีวิต การเข้าสังคม กฎระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้ทั้ง ๒ กลุ่ม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

๗. การเรียนร่วมช่วยสร้างความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับเรื่องราวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้กับบุคคลทั่วไป และแสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติ

๒. การศึกษาพิเศษในประเทศสหรัฐอเมริกา

การศึกษาพิเศษของสหรัฐอเมริกาในยุคเริ่มต้น ที่เริ่มต้นที่ครอบครัวโดยพ่อแม่สอนเด็กที่บ้าน หรือบางครอบครัวก็ไม่สอนเพราะอายุที่มีบุตรพิการ ต่อมาพ่อแม่มีความจำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงนำเด็กไปฝากเลี้ยงที่ศูนย์เลี้ยงเด็กเฉพาะกลางวัน (Day care center) ในยุคต่อมา มีการจัดสร้างโรงเรียน โดยเฉพาะขึ้น (Special Schools) เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนหูหนวก เพราะเชื่อว่าโรงเรียนเฉพาะเป็นโรงเรียนที่เหมาะสมและดีที่สุดสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท ต่อมาได้พบว่าโรงเรียนพิเศษ (Special Schools) ไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้อง เพราะเป็นการแยกเด็กออกจากสังคม (Segregation) เป็นการกระทำที่ขัดรัฐธรรมนูญอเมริกา จึงมีการส่งเด็กเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ (Integration/Mainstreaming Programs) ทำให้เด็กปกติและเด็กพิการมีความเข้าใจในข้อจำกัดและความสามารถของกันและกัน และ พบว่า การให้การศึกษาในลักษณะนี้เป็นแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม รัฐจึงขยายการศึกษาพิเศษในลักษณะการเรียนร่วมให้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ตัดงบประมาณสำหรับโรงเรียนพิเศษหรือโรงเรียนเฉพาะลง ทำให้โรงเรียนประเภทนี้ลดขนาด และจำนวนลงจนเหลือน้อยที่สุด การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการศึกษาพิเศษ โดยผู้ปกครองมีบทบาทในการวินิจฉัยเบื้องต้นในฐานะที่เป็นผู้ให้ข้อมูลแก่นักจิตวิทยา เกี่ยวกับบุตรของตน มีบทบาทในการส่งเด็กเข้าเรียนว่าจะให้เด็กเรียน ณ โรงเรียนใดเป็นโรงเรียนพิเศษหรือโรงเรียนเรียนร่วม มีส่วนร่วมในการจัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีส่วนในการวัดและประเมินผลเด็กในกิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ

การศึกษาพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาปกติ นั่นคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสดูได้ศึกษาเรียนร่วมกับเด็กปกติ ดังนั้นครูที่สอนเด็กปกติต้องเข้าใจความต้องการ ความสามารถข้อจำกัดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย จึงจำเป็นต้องมีการอบรมครูปกติอย่างกว้างขวาง เพื่อให้รู้เรื่องเด็กที่มีความต้องการพิเศษสำหรับการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ท้องถิ่น ในสหรัฐอเมริกาซึ่งการจัดการศึกษาเป็น

หน้าที่ของ School board เมื่อกฎหมายกำหนดให้ School board รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มมากขึ้น และรัฐบาลของรัฐก็ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับรัฐบาล ดังนั้นเมื่อโรงเรียนรับเด็กประเภทนี้มากขึ้น ก็จะได้รับการ จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว นักการศึกษาพิเศษของสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าการให้การช่วยเหลือเด็ก เมื่อเด็กอายุ ยังน้อยจะสามารถจัดความบกพร่องของเด็กได้มากกว่าการให้ความช่วยเหลือเมื่ออายุมากขึ้น ดังนั้น แนวโน้มทางการศึกษาพิเศษของสหรัฐอเมริกา นอกจากการให้ศึกษาแบบเรียนร่วมกับเด็กอายุ ๓-๒๑ ปีแล้ว ยังขยายไปถึงเด็กอายุ ๐-๓ ขวบอีกด้วย นอกจากนั้นในยุคสังคมข้อมูล เทคโนโลยียังเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อ การศึกษาพิเศษมากขึ้น มีการนำคอมพิวเตอร์ตลอดจนโปรแกรมการเรียนการสอน และเครื่องมือใหม่ ๆ ทาง การสื่อสารเข้ามาช่วยในการสอนเด็กที่ด้อยความสามารถในปริมาณที่มากขึ้น ทำให้การศึกษาพิเศษ ก้าวหน้าไปมาก

ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาพิเศษในอนาคต เป้าหมายคือ การอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม สังคมในฝันในอนาคตเป็นสังคมที่ไม่มีการแบ่งแยก ไม่มีชนชั้น ไม่มีคนพิการและคนไม่พิการ เพราะคนที่คิดว่าตน "ปกติ" ก็มีความพิการหรือ "ไม่ปกติ" แฝงอยู่ด้วยไม่มากนักน้อยสังคมในลักษณะนี้ ทุกคนยอมรับความ หลากหลาย (Diversity) ของกันและกัน แนวโน้มในทางการศึกษาพิเศษจึงมุ่งไปในแนวดังกล่าวข้างต้น

กฎหมายการศึกษาพิเศษ การศึกษาในสหรัฐอเมริกาเป็นหน้าที่ของรัฐแต่ละรัฐ รัฐบาลกลางมี หน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนเท่านั้น รัฐแต่ละรัฐส่วนมากให้ท้องถิ่นเป็นผู้จัดการศึกษา ดังนั้นแต่ละอำเภอ (School District) จึงจัดการศึกษาไม่เหมือนกัน ทั้งในด้านหลักสูตร ตำราเรียน ตลอดจนกระบวนการเรียน การสอนแต่ส่วนใหญ่แล้วมีระบบการศึกษาคล้ายกันคือ ระดับประถมศึกษา ๖ ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๓ ปี และระดับมัธยมตอนปลาย ๖ ปี โดยมีกฎหมายการศึกษาพิเศษอีกฉบับหนึ่งแยกออกไปจากกฎหมายการศึกษา สำหรับเด็กปกติ

สหรัฐอเมริกาได้ประกาศกฎหมายการศึกษาพิเศษเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๕ ชื่อ Education for All Handicapped Children Act of 1975 (Public Law 97-142) ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทาง ด้านต่าง ๆ ได้เรียนหนังสือ เป็นการศึกษแบบให้เปล่าที่รัฐจัดให้ ก่อนประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ เด็กที่มีความ ต้องการพิเศษมากกว่า ๑ ล้านคน ในสหรัฐอเมริกาไม่มีที่เรียนหนังสือ เนื่องจากโรงเรียนของรัฐปฏิเสธที่จะรับ เด็กเข้าเรียน ส่วนที่เข้าเรียนแล้ว ซึ่งส่วนมากอยู่ในโรงเรียนพิเศษหรือสถานสงเคราะห์ต่างๆ ไม่ได้รับบริการที่ดี เท่าที่ควรตามสิทธิที่เขาพึงได้ระบบกฎหมาย PL 94-142 จึงได้รับการต้อนรับอย่างกว้างขวางหลังประกาศใช้

แต่เดิมก่อนประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ จะถูกส่งเข้ารับ บริการในสถานสงเคราะห์หรือโรงเรียนเฉพาะ ซึ่งส่วนมากเป็นโรงเรียนประจำ ขณะนี้สถานภาพเปลี่ยนไปมาก เด็กเหล่านี้มิได้อยู่ในสถานสงเคราะห์หรือโรงเรียนพิเศษอีกต่อไป แต่จะเข้าโรงเรียนเรียนร่วมกับเด็กปกติ ตั้งแต่ ระดับอนุบาลถึงระดับมหาวิทยาลัย

หลังจากใช้กฎหมายการศึกษาพิเศษฉบับนี้มาเป็นเวลา ๒๒ ปี จึงมีการปรับปรุงกฎหมายการศึกษาพิเศษครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะทางสังคม ที่เปลี่ยนไป และตั้งชื่อใหม่ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการศึกษาของผู้ด้อยความสามารถ (Individuals with Disability Education Act-IDEA, Amendment of 1997)

สาระสำคัญของกฎหมายมี ดังนี้

เด็กที่ด้อยความสามารถ (Child with Disability) หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทางการได้ยิน ทางภาษา ทางสายตา ทางอารมณ์ ทางร่างกาย ทางสุขภาพ รวมไปถึงเด็กออทิสติก เด็กที่ได้รับบาดเจ็บทางสมอง เด็กที่ด้อยความสามารถในการเรียนรู้เฉพาะด้าน หรือเด็กอื่นที่ต้องการการศึกษาพิเศษและบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น เด็กที่ทางโรงเรียนให้ออกจากโรงเรียนระหว่าง ๓-๒๑ ปี ซึ่งการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นโดย School district สำหรับรัฐบาลของรัฐและรัฐบาลกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางการเงิน ให้เด็กได้รับการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (Least Restrictive Environment) หมายถึง ให้เด็กด้อยความสามารถได้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาจจะเป็นการเรียนร่วมเต็มเวลา หรือเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ หากจำเป็นต้องแยกเด็กออกมาสอนต่างหากก็สามารถทำได้ เมื่อความพิการเป็นอุปสรรคต่อการเรียน และเมื่อคัดแยกเด็กแล้ว รัฐจะต้องจัดบริการที่เกี่ยวข้อง/จำเป็นให้แก่เด็ก

กฎหมายกำหนดให้ทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan - IEP) สำหรับเด็กแต่ละคน แผนนี้เปรียบเสมือนหลักสูตรสำหรับเด็กซึ่งแตกต่างกันไป และเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กแต่ละคน แผนนี้ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย ซึ่งคล้ายกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่เรียนใน ๑ เทอม และ ๑ ปี วิธีสอน การวัดผลและประเมินผล

แผนนี้จัดทำขึ้นก่อนเปิดเรียนโดยคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง ครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนเด็กเรียนร่วม นักวิชาการด้านหลักสูตร นักจิตวิทยา ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้แทน โดยคณะกรรมการประจำ School district จะทำหน้าที่ตัดสินสภาพความบกพร่องของเด็กและวินิจฉัยว่า สมควรได้รับการศึกษาพิเศษหรือไม่อย่างไร หากผู้ปกครองไม่พอใจกับการตัดสินของคณะกรรมการสามารถอุทธรณ์ได้

จุดเด่นที่สำคัญประการหนึ่งของกฎหมาย คือ การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เด็กแรกเกิดจนถึงอายุ ๓ ขวบ ซึ่งได้รับการผนวกเข้าไปในกฎหมายเป็นหมวดที่ว่าด้วย ทารกและเด็กที่ด้อยความสามารถตามคำจำกัดความหมายถึงเด็ก ๐-๓ ขวบ ที่แสดงสัญญาณแห่งการด้อยความสามารถทางพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้แก่

๑. พัฒนาการทางร่างกาย
๒. พัฒนาการด้านความคิดความจำ
๓. พัฒนาการด้านการสื่อสาร/สื่อความหมาย

๔. พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม

๕. พัฒนาการด้านการปรับตัว

ตามนัยแห่งกฎหมายนี้ รัฐจะต้องจัดบริการการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เด็กทุกคนที่สงสัยว่ามีปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือมากกว่าตั้งแต่ข้อ ๑ - ๕ ที่กล่าวข้างต้น การให้ความช่วยเหลือจะเหมือนกัน โดยขั้นตอนในการให้ศึกษาพิเศษคือ ขั้นแรกเป็นการทดสอบเด็ก ต่อไปเป็นการจัดทำแผนเฉพาะบุคคล ซึ่งรวมจุดมุ่งหมายหลักสูตรวิธีการดำเนินงาน และการวัด/ประเมินผลตามที่กำหนดไว้แล้ว

แผนการให้บริการทางครอบครัวเฉพาะบุคคล (ผคบ.) (Individualized Family Service Plan - IEP.) มีลักษณะคล้ายแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นแผนการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เด็ก ซึ่งเริ่มต้นด้วยการทดสอบเด็ก ศึกษาและหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กให้มากที่สุด แล้วนำข้อมูลมาประกอบในการกำหนดจุดมุ่งหมายกำหนดรายละเอียดของแผนการให้ความช่วยเหลือว่าจะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กในลักษณะใดบ้าง และในตอนสุดท้ายเป็นการประเมินผลของแผนการดำเนินงานว่าให้ช่วยเด็กให้มีการพัฒนาการเพิ่มขึ้นเพียงใด

หลักสูตรและการเรียนการสอน ในสหรัฐอเมริกาเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่เรียนหลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีความสามารถและความต้องการแตกต่างกันมาก ทางโรงเรียนจึงต้องจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กแต่ละคน โดยบรรจุหลักสูตรไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

๓. การศึกษาพิเศษในประเทศนิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์เป็นประเทศขนาดเล็ก มีประชากรราว ๓.๖ ล้านคนรัฐบาลจ่ายเงินประมาณ ๔,๔๐๐ ล้านเหรียญนิวซีแลนด์ในแต่ละปี เพื่อการศึกษาของเด็ก คิดเป็นร้อยละ ๖ ของ Gross National Product (GDP) มีเด็กในอนุบาลประมาณ ๑๓๐,๐๐๐ คน (ปีค.ศ. ๑๙๙๓) การศึกษาภาคบังคับของนิวซีแลนด์คือ เด็กอายุ ๕-๑๙ ปี ซึ่งมีจำนวน นักเรียนประมาณ ๖๕๐,๐๐๐ คน โดยมีเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กปกติ ประมาณ ๑๐% รวมทั้งมีเด็กด้อยความสามารถประมาณ ๒.๕% ของประชากรในวัยเรียนหรือประมาณ ๑๙,๔๐๔ คน

๓.๑ นโยบายการศึกษาพิเศษ

๓.๑.๑ รัฐให้การศึกษาแก่เด็กทุกคน ไม่มีกรยกเว้นว่าเด็กคนนั้นพิการหรือไม่ เด็กทุกคนมีสิทธิในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ในสภาพแวดล้อมที่เท่าเทียมกันกับเด็กปกติ และได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ

๓.๑.๒ เน้นการช่วยเหลือเบื้องต้น (Early Intervention) โดยรัฐให้ความสำคัญแก่การช่วยเหลือเบื้องต้นว่า เป็นความสำคัญและความจำเป็นในการให้บริการประเภนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษา และการให้การศึกษาของรัฐจะต้องรวมเด็กพิเศษเข้าในห้องเดียวกันกับเด็กปกติมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓.๑.๓ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan-IEP) กฎหมายไม่ได้ระบุว่าให้ครูทุกคนจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP.) แต่เป็นนโยบายของรัฐที่ระบุว่า การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น จะต้องเป็นการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล

๓.๒ กฎหมายการศึกษาพิเศษ นิวซีแลนด์ไม่มีกฎหมายการศึกษาโดยเฉพาะ แต่ในกฎหมายการศึกษา ค.ศ. ๑๙๘๗ ที่ปรับปรุงใหม่ (Education Act, 1987) ได้มีบทที่กำหนดเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษไว้ด้วย ซึ่งกำหนดให้เด็กที่มีอายุ ๕-๑๙ ปี ต้องเข้าเรียนไม่ว่าจะเป็นเด็กพิการหรือไม่ก็ตาม โดยไม่มีการ ยกเว้นสำหรับมาตราที่เกี่ยวกับการศึกษาได้แก่ การบริหารงานการศึกษาพิเศษ คณะกรรมการการศึกษา คณะกรรมการโรงเรียน การส่งเด็กเข้าเรียน การบริหารบุคลากร การตรวจสอบโรงเรียน โรงเรียนการศึกษาพิเศษขึ้นพิเศษ และการบริการการศึกษาพิเศษ (Special education service)

๓.๓ บริการการศึกษาพิเศษ

บริการการศึกษาพิเศษเป็นหน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อให้คำแนะนำปรึกษา แนะนำแนวทาง และจัดผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปกครอง ครู และผู้สนใจ นอกจากนั้นหน่วยงานนี้ยังจัดหาบุคลากรเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองที่บ้านที่มีบุตรอยู่ในวัยทารกด้วย การให้บริการของหน่วยงานนี้ครอบคลุมตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงวัยที่เด็กจบจากโรงเรียนมัธยมศึกษาไปแล้ว บุคลากรของหน่วยงานส่วนมากเป็นนักจิตวิทยา นักแก้ไขการพูด ครูเดินสอน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญในด้านการช่วยเหลือเบื้องต้น (Early Intervention)

๔. การศึกษาพิเศษในประเทศญี่ปุ่น

การศึกษาพิเศษเริ่มต้นขึ้นในประเทศญี่ปุ่น เมื่อหนึ่งร้อยกว่าปีที่แล้ว มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับคนตาบอดและคนหูหนวกขึ้นก่อนโรงเรียนประเภทอื่น แต่ไม่มีการให้เด็กพิการเข้าเรียนการศึกษาพิเศษ เริ่มเป็นการศึกษาบังคับในปี ค.ศ. ๑๙๘๔ สำหรับเด็กตาบอดและ หูหนวก ต่อมา มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อนและโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายขึ้น ในปี ค.ศ. ๑๙๕๖ กฎหมายของญี่ปุ่นได้ประกาศใช้ ครอบคลุมการศึกษาของเด็กพิการด้วย โดยไม่มีการยกเว้นการเข้าโรงเรียนสำหรับเด็กพิการ เด็กพิการส่วนมากจึงเข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษที่จัดตั้งขึ้นสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภทโดยเฉพาะในปี ๑๙๘๗ มีการจัดตั้งโรงเรียนเรียนร่วมตัวอย่างขึ้น เพื่อทดลองจัดการเรียนร่วมเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่น ต่อมาโรงเรียนประเภทนี้ได้ขยายตัวออกไปหลายแห่งทั่วประเทศ โรงเรียนการศึกษาพิเศษในญี่ปุ่นมีทั้งโรงเรียนพิเศษและโรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนพิเศษมี ๓ ประเภท คือ

๔.๑ โรงเรียนสอนคนหูหนวก (School for the deaf)

๔.๒ โรงเรียนสอนคนตาบอด (School for the blind)

๔.๓ โรงเรียนสอนคนพิการ (School for the handicapped)

โรงเรียนประเภทที่ ๓ ยังจำแนกย่อยออกเป็น ๓ ประเภทคือ โรงเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อน โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และโรงเรียนสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง ซึ่งส่วนมากเป็นเด็กที่มีความบกพร่องขั้นรุนแรง เด็กที่มีความบกพร่องระดับปานกลางได้รับการจัดเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งมีทั้งเรียนร่วมเต็มเวลา เรียนร่วมบางเวลาและชั้นพิเศษ เด็กเหล่านี้มี ๗ ประเภท โดย ๕ ประเภท ได้กล่าวถึงขั้นต้นแล้ว อีก ๒ ประเภทได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและเด็กที่มีความบกพร่องทางอารมณ์ เด็กที่จะถูกส่งเข้าโรงเรียนพิเศษต้องได้รับการคัดเลือก ซึ่งมีวิธีการ และขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด กฎหมายการศึกษาของญี่ปุ่นกำหนดให้ทุกจังหวัด (Prefecture) จัดตั้งโรงเรียนพิเศษขึ้น ๑ โรงเรียน และรับเด็กในบริเวณเข้าเรียน อาจกล่าวได้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการบริการทางการศึกษา ได้แก่

๔.๓.๑ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ขั้นเล็กน้อย-ปานกลาง

๔.๓.๒ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ขั้นรุนแรง

๔.๓.๓ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ขั้นเล็กน้อย-ปานกลาง

๔.๓.๔ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินขั้นรุนแรง (หูหนวก)

๔.๓.๕ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูด

๔.๓.๖ เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา ขั้นเล็กน้อย-ปานกลาง

๔.๓.๗ เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา ขั้นรุนแรง (ตาบอด)

๔.๓.๘ เด็กที่มีความบกพร่องทางอารมณ์

๔.๓.๙ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

๔.๓.๑๐ เด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ (เจ็บป่วยเรื้อรัง)

หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีหลักสูตรแห่งชาติสำหรับเด็กปกติ ขณะเดียวกัน ก็มีคู่มือการใช้หลักสูตรสำหรับเด็กพิการที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเฉพาะด้วย คู่มือเหล่านี้จะให้คำแนะนำและแนวทางในการสอนเด็กพิการ ตลอดจนเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่จะนำมาสอนเด็กพิการ การเข้าเรียน เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะทำการสำรวจเด็ก หากพบเด็กพิการเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาของท้องถิ่นจะให้คำแนะนำผู้ปกครองในการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะความพิการและความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ โดยเด็กพิการส่วนใหญ่จะเรียนในโรงเรียนพิเศษ หรือชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และจำนวนเด็กที่เรียนในโรงเรียนพิเศษมีประมาณ ร้อยละ ๔๓ ขณะที่ร้อยละ ๕๗ เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

๕. การศึกษาพิเศษในประเทศออสเตรเลีย

นโยบายและการบริหารการศึกษาพิเศษ รัฐบาลออสเตรเลียมีนโยบายในการส่งเสริมระบบการเรียนรู้ร่วม (mainstream) ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ หน่วยงานการศึกษาพิเศษที่มีอยู่จะยุบให้เหลือน้อยที่สุด จนไม่มีเลยหน่วยงานการศึกษาพิเศษนี้เกือบทุกรัฐในประเทศออสเตรเลียที่จัดอยู่ คือ

๑. โรงเรียนการศึกษาพิเศษทุกประเภท ตั้งแต่ประเภทหนัก (Severe) จนถึงประเภทเล็กน้อย

๒. หน่วยงานการศึกษาพิเศษ (Special unit) ครูการศึกษาพิเศษและผู้ที่ทำงานในสถาบันการศึกษาพิเศษ มีความเห็นว่า หน่วยงานการศึกษาพิเศษ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบางระดับยังจำเป็นต้องมีอยู่ ในขณะที่มหาวิทยาลัยหลายแห่งในออสเตรเลีย ได้ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวซึ่งผลของการวิจัยนั้นสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล เพราะได้จัดทำโปรแกรมการเรียนรู้ร่วมของเด็ก Down System หรือ Deaf-Blind โดยใช้เทคนิคในการฝึกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ซึ่งสามารถช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งประเภทมีอาการน้อยจนถึงอาการหนัก ให้สามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และมีหนทางที่จะเข้าอยู่ในโครงการเรียนรู้ร่วมในโรงเรียนปกติได้

รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ การศึกษาพิเศษในประเทศออสเตรเลีย แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. การจัดโรงเรียนปกติ เกือบทุกรัฐจะจัดตามประเภทของความพิการเช่น

๑.๑ โรงเรียนสอนคนตาบอด

๑.๒ โรงเรียนสอนคนหูหนวก

๑.๓ โรงเรียนสอนบุคคลปัญญาอ่อน

๑.๔ โรงเรียนสอนบุคคลที่มีร่างกายพิการ

๑.๕ โรงเรียนสอนเด็กมีปัญหาทางพฤติกรรมและสังคม

๑.๖ โรงเรียนสอนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

ลักษณะโรงเรียนทั่วไป จะเป็นโรงเรียนที่มีจำนวนเด็ก ๕๐-๘๐ คน จนถึงขนาด ๑๐๐ กว่าคน ถือว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เช่น โรงเรียน Glen Waverly สำหรับโรงเรียนสอนคนที่มีร่างกายพิการมีเด็ก ๑๘๐ คน โรงเรียนการศึกษาพิเศษจะพยายามสร้างกระจายไปตามชุมชน จะขอยกตัวเลขให้เห็นชัดเจนถึงจำนวนโรงเรียนที่ได้จัดขึ้นในรัฐนิวเซาท์เวลส์มีประชากร ประมาณ ๖ ล้านคน ซึ่งมีเด็กพิการในวัยเรียนประมาณร้อยละ ๓.๒๗๓ (๓๐,๔๑๙ คน) โรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษทั่วนิวเซาท์เวลส์มีกว่า ๓๐๐ โรงเรียน

๒. การจัดโรงเรียนเรียนรู้ร่วม โรงเรียนในประเทศออสเตรเลีย ปกติส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการรับเด็กพิการเข้าเรียนร่วม เพราะจะได้รับบริการเพิ่มเติมจากรัฐ อาทิ Resource teacher ครูเดินสอน และอุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็น เนื่องจากโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีกระจายอยู่เต็มพื้นที่ และมีบริเวณเพียงพอกับประชากร ดังนั้น หากเด็กที่มีความต้องการพิเศษคนใดพร้อมๆ ก็ไม่มีปัญหาที่จะเข้ามาเรียนอยู่ใน

โรงเรียนปกติในทุกระดับตั้งแต่อนุบาล ก่อนวัยเรียน ประถม มัธยม วิทยาลัยเทคนิค หรือแม้แต่มหาวิทยาลัย

๓. การจัดการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นและเป็นประเภทของการศึกษาที่ไม่มีอยู่ทั้งในโรงเรียนพิเศษและเรียนร่วม แต่ในบางครั้งก็เข้าไปจัดอยู่ในบริเวณอาคารเรียนหรือบริเวณโรงเรียน เพื่อช่วยโรงเรียนแก้ปัญหา เรียกว่า "special unit" นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาตามเตียงในโรงพยาบาล ตามบ้านของผู้พิการ ฯลฯ ซึ่งเป็นการช่วยกระจายบริการทางการศึกษาออกไปให้ทั่วถึง

การจัดโปรแกรมสำหรับเด็กที่เล็กมาก ตั้งแต่อายุ ๐ ปีขึ้นไปนั้น แบ่งการจัดออกได้ ๒ รูปแบบคือ

๑. การจัดโดยบุคลากรทางการแพทย์ จะเรียกว่า early intervention เพราะเน้นในด้านการพัฒนาทางร่างกายในเชิงการแพทย์ และการพัฒนาการของเด็ก

๒. การจัดโดยบุคลากรทางการศึกษา เช่น ที่ทัสเมเนีย กรมการศึกษาของรัฐได้จัดโปรแกรมช่วยพัฒนาเด็กในระดับอายุเดียวกัน แต่พัฒนาในเชิงการศึกษาโดยรวมมือกับ คณะแพทย์ เรียกว่า early education

รัฐบาลออสเตรเลียจะเน้นการให้ศึกษาผู้ปกครองและการพัฒนาเด็กที่แพทย์วินิจฉัยแล้วว่าสามารถพัฒนาได้ทุกด้านเช่นเดียวกับเด็กปกติ จะมีทั้งการฝึกอบรมผู้ปกครอง เยี่ยมบ้านสาธิต ติดตามผล เพราะจากผลของการทดลองแล้วพบว่า เด็กพิการไม่ว่ามากหรือน้อย ไม่ว่าจะเป็นเด็กพิการประเภทใดก็ตาม จะสามารถเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับว่าเด็กคนนั้นจะได้รับการฝึกฝนในอายุหรือวัยขนาดใด ยิ่งได้รับการฝึกฝนตั้งแต่อายุยังน้อยจะมีโอกาสลดสภาพของความรู้สึกว่าพิการลงอย่างแน่นอน และสามารถเข้าอยู่ในสังคมได้ในที่สุด

การค้นคว้า มหาวิทยาลัยหลายแห่งในออสเตรเลียให้ความสนใจเด็กพิการและได้ทำการศึกษาค้นคว้า ทดลอง และนำผลนั้นมาเผยแพร่ให้ทั้งทางฝ่ายนโยบาย แผนงาน โรงเรียน และผู้ปกครองได้รับทราบ เพื่อขยายโครงการให้กว้างขวางขึ้น โครงการที่น่าสนใจคือ

โครงการศึกษาเรื่องการสอนเด็กที่มีความผิดปกติทางการได้ยินของมหาวิทยาลัย โมนาซ โดยมี Dr.Stewart Sykes เป็นหัวหน้าทีม เครื่องมือที่ใช้อยู่ในชั้นก้าวหน้าและยังเป็นคลินิกสอนพูดด้วย

โครงการศึกษาประชากรคนพิการของมหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ ซึ่งได้พิมพ์ออกเผยแพร่แล้ว

โครงการศึกษาเรื่องการทำโปรแกรม soft ware หรือ Brisbane College of Advanced Education เกี่ยวกับคนตาบอด

โครงการศึกษาเรื่องการเรียนร่วมของเด็กประเภท Down's syndrome ของมหาวิทยาลัยแมคควอรี

โครงการศึกษาเรื่องการพัฒนาภาษาของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ของมหาลัย แมคควอรี

โครงการพัฒนาการสอนเด็กพิการซ้ำซ้อน เช่น deaf - blind, deaf-physically ; impaired ในด้านการสร้างภาษาและการเรียนรู้มหาวิทยาลัยแมคควอรี

โครงการ Distar ของมหาวิทยาลัยแมคควอรี เป็นโครงการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กปัญญาอ่อนซึ่งอยู่ในแผนงานของ SRA Project ของสหรัฐอเมริกา โครงการนี้มี Dr.Alex เป็นผู้อำนวยการโครงการ

ได้ผลิตชุดการเรียนรู้ ๔ วิชา คือ

๑. คณิตศาสตร์
๒. ภาษา
๓. วิทยาศาสตร์
๔. สังคม

ชุดการเรียนรู้ทั้ง ๔ นี้ มีรูปแบบที่แน่นอน ประกอบด้วยหนังสือ โครงการสอน แบบฝึกหัดและคู่มือครู นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ประกอบด้วย จุดเน้นของโครงการ Distar คือการกำหนดรูปแบบของการเรียนและการสอนที่ตายตัว ครูและนักเรียนจะต้องเดินตามกฎเกณฑ์ ซึ่งอาจจะเป็นการดีสำหรับครูที่ยังไม่มีความชำนาญในการสอน ขณะนี้ โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ช่วยเหลือในการอบรมครูในประเทศปาปัวนิวกินี ไนโรบี และอีกหลายประเทศในแอฟริกา วิธีการอบรมเป็นแบบก้าวหน้า Dr.Alex ได้ยืนยันว่าในระยะเวลา ๔ สัปดาห์ เขาสามารถให้การฝึกอบรมครูได้ถึง ๔ รุ่น รุ่นละ ๕๐ คน

โครงการพัฒนาภาษาของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยคัมเบอร์แลนด์

โครงการพัฒนาเครื่องมือช่วยคนพิการของมหาวิทยาลัยทัสเมเนีย เป็นต้น

การใช้สื่อสารการเรียนรู้ โรงเรียนเกือบทุกประเภทในประเทศออสเตรเลียมีความตื่นตัวในการนำเครื่องคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการเรียนการสอนทั้งในรูปของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และ มีการพัฒนาทั้ง Soft Ware และ Hard Ware มาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งน่าจะเป็นการคุ้มค่ากับการลงทุน เช่น เด็กที่มีความพิการประเภท C.P. ที่ค่อนข้างจะรุนแรง ไม่สามารถจะใช้แขน มือ แม้แต่ขา ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานมากนัก ทั้งที่มีความสามารถทางสมองดี ในอดีตจะใช้เครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้าหรือการบังคับสวิตช์ด้วยศีรษะให้มอเตอร์ทำงานมาใช้เป็นสื่อ ในการเรียนรู้ราคาของการลงทุนตกชุดละ ๒๐,๐๐๐ บาทเศษ ปัจจุบันคอมพิวเตอร์ขนาดปานกลางก็มี ถ้าหากจะนำมาทดลองใช้ทดแทนเครื่องพิมพ์ดีด ก็น่าจะคุ้มค่าและ สะดวกกว่า นอกจากคอมพิวเตอร์แล้ว ยังได้นำเครื่องอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เข้ามาช่วยในการเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์ขึ้นใช้งานเองพร้อมทั้งร่วมมือกับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นนั้น พัฒนาโปรแกรมขึ้นมาใช้ให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก จะเห็นได้ว่าการศึกษาพิเศษในประเทศออสเตรเลีย มีการจัดบริการค่อนข้างทั่วถึงมีบุคลากรที่ค่อนข้างสมบูรณ์ สื่อการสอนที่พร้อมและก้าวหน้า

สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กฉลาดและเด็กที่มีความสามารถเฉพาะทางนั้น ประเทศออสเตรเลียดำเนินการดังนี้

กำหนดเป้าหมายของหลักสูตรให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาเด็กไปเพื่ออะไร เป็นระยะเวลานานเท่าใด ไม่แยกเด็กออกมาโดยเฉพาะ

ไม่มีการเลื่อนชั้นเป็นกรณีพิเศษ

การทำกิจกรรม ควรทำเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิด interaction จะได้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน และทำงานร่วมกันได้

การดูแลเด็กออทิสติกที่ผลสัมฤทธิ์อย่างเดียว ควรดูผลิตผลและการแก้ปัญหาด้วย (ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย. ๒๕๒๙ : ๓๙)

๖. การศึกษาพิเศษในประเทศสวีเดน

ระบบการศึกษาโรงเรียนการศึกษาพิเศษในสวีเดนดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดโรงเรียนสำหรับคนพิการขึ้นเช่นเดียวกับโรงเรียนเด็กปกติ และมีโครงการพิเศษที่จะนำเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติทุกแห่งเท่าที่จะทำได้ โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด ระบบการศึกษาครอบคลุมถึงโรงเรียนภาคบังคับ ๙ ปี โรงเรียนเตรียมเข้ามหาวิทยาลัย (Gymnasium) โรงเรียน ชั้นสูง (Continuation School) และโรงเรียนอาชีพ (Vocational School) มีสภาการศึกษาระหว่างชาติเป็นผู้รับผิดชอบ สภาการศึกษาแห่งแขวง และสภาการศึกษาแห่งท้องถิ่น รับผิดชอบย่อยลงไป

การศึกษาพิเศษในประเทศสวีเดน มีการสอน ๓ แบบคือ

๑. การสอนภายในระบบโรงเรียนปกติ จัดในรูปของชั้นพิเศษ และการสอนแยกเป็นพิเศษ (การสอนในคลินิก และการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง) โดยได้รับความสนับสนุนทางเทคนิค การสอน การแพทย์ และทางสังคม

๒. การสอนพิเศษ แก่เด็กซึ่งศูนย์เสียการได้ยินหรือทางสายตารุนแรง (หูหนวก- ตาบอด) จะจัดขึ้นในโรงเรียนสำหรับเด็กหูหนวก และตาบอดของรัฐ

๓. การสอนเด็กที่ผิดปกติทางสมอง (Mentally retard) จะจัดการสอนในโรงเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อนโดยเฉพาะ

กฎหมายการศึกษาของสวีเดน (Education Act) มีกฎหมายต่าง ๆ กำหนดลักษณะเด็กพิการดังนี้

๓.๑ เด็กเรียนช้า (Slow learners)

๓.๒ เด็กมีวุฒิภาวะช้า (Retarded maturity)

๓.๓ เด็กผิดปกติทางการอ่านเขียน (Reading and writing disorder)

๓.๔ เด็กมีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ (Difficulties with mathematics)

๓.๕ เด็กที่มีปัญหาทางการพูด (Speech difficulties)

๓.๖ เด็กที่มีปัญหาในการปรับตัว (Emotionally disturbed)

๓.๗ เด็กที่มีปัญหาทางการได้ยิน (Hearing impaired)

๓.๘ เด็กที่เห็นเพียงบางส่วน (Part sighted)

๓.๙ เด็กผิดปกติทางกล้ามเนื้อ (Motor handicapped)

กฎหมายนี้จะครอบคลุมถึงเด็กทุกคน รวมทั้งเด็กที่หูหนวกและตาบอดนอกจากนั้นจะมีกฎหมายโรงเรียนซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษในโรงเรียนปกติ และกฎหมายโรงเรียนพิเศษเกี่ยวข้องกับโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กหูหนวก และตาบอด

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน

๑. โรงเรียนในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้รับสิ่งที่เขาต้องการ ในแง่เกี่ยวกับการสอน การเลี้ยงดู และการระวังรักษา

๒. ให้โอกาสแก่เด็กเพื่อจะได้เรียนวิชาที่เหมาะสมแก่ความถนัดของเด็กแต่ละคน

๓. ให้โอกาสที่เหมาะสมแก่ความสามารถและความพอใจในความสำเร็จ

๔. การสอนทุกอย่างในโรงเรียนภาคบังคับ ๙ ปี พยายามที่จะสร้างเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของเด็ก

ครูผู้สอนต้องอาศัยทักษะในการสอนและใช้จิตวิทยาเข้าช่วย ครูต้องมีความรู้พื้นฐาน ที่จะเผชิญกับปัญหาความพิการของเด็ก

ในระดับขั้นต้นของโรงเรียนภาคบังคับ ครูประจำชั้นทุกคนจะต้องสละเวลาเพื่อนสอนพิเศษคนละ ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในช่วงเวลานี้ ครูจะต้องสอนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มให้แก่เด็กทำงานซ้ำถ้าหลัง เด็กไม่มีวุฒิภาวะหรือพัฒนาช้ากว่าที่ควร

ครูต้องแก้ไขการอ่าน และเขียนที่ผิดปกติ และให้เน้นในเรื่องจำนวน ส่วนเด็กที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือเพียงพอในช่วงเวลานี้ ครูควรให้ความช่วยเหลือโดยการสอนพิเศษในรูปแบบอื่น

การจัดเด็กเข้าเรียนชั้นพิเศษ เป็นแนวโน้มเพิ่มเสริมการสอนในชั้นเรียนให้ดีขึ้น ครูที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นพิเศษหลาย ๆ ทาง มีโอกาสช่วยเหลือการสอนพิเศษได้มากทั้งสองเป็นรายบุคคลและชุมชน และยังได้มีโอกาสเป็นผู้ช่วยเหลือครูและนักเรียนเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อย ๆ อีกมาก เป็นการช่วยแก้ปัญหาเด็กพิการได้อย่างมาก (วิทยาลัยครูสวนดุสิต ๒๕๒๖ : ๑๒๙-๑๓๕)

โครงการเพื่อนที่แสนดี (Best Buddies Thailand) ดำเนินงานโดยสถาบันราชานุกูล

ความเป็นมาของ Best buddies ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ โดย แอนโทนี เคนเนดี้ วิลเวอร์ เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่รัฐไมอามี ประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มโปรแกรมแรกที่ “มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์” และขยายสู่หลายประเทศทั่วโลก ปัจจุบันมีประเทศสมาชิก ๕๐ ประเทศใน ๖ ทวีป มีโรงเรียน หน่วยงาน ที่ร่วมดำเนินงานมากกว่า ๑,๕๐๐ แห่ง

โครงการเพื่อนที่แสนดี คือ การทำกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งกับอาสาสมัครที่เป็นบุคคลปกติ พร้อมทั้งสร้างทัศนคติทางบวกต่อผู้บกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญาของอาสาสมัคร เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ต่อสังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับและให้โอกาสต่อผู้บกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและสาธารณะประโยชน์ทั่วไป

ความเป็นมาของโครงการเพื่อนที่แสนดี เนื่องจากผู้บกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา เมื่อจบจากแหล่งให้บริการ สถานศึกษา กลับเข้าไปใช้ชีวิตในชุมชน พบส่วนใหญ่มีปัญหาไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตของสังคมชุมชนได้ สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต และ Best Buddies International ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงร่วมมือดำเนินโครงการเพื่อที่แสนดี (Best Buddies Thailand) ขึ้น โดยมีเป้าหมาย ๒ ประการคือ

๑. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านทักษะทางสังคมของผู้บกพร่องทางสติปัญญา โดยผ่านสัมพันธภาพความเป็นเพื่อนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-one friendship) กับอาสาสมัครบุคคลปกติ

๒. เพื่อสร้างทัศนคติทางบวกต่อผู้บกพร่องทางสติปัญญาแก่อาสาสมัคร ให้เป็นตัวแทนสร้างความเข้าใจยอมรับและส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับบุคคลทั่วไปอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

ขอบเขตของการสร้างสัมพันธภาพโครงการเพื่อนที่แสนดีจะดำเนินการโดย

๑. โทรศัพท์ / ไลน์ / เขียนจดหมายคุยกันอย่างน้อย อาทิตย์ละ ๑ ครั้ง

๒. ติดต่อกันพบปะกันเดือนละ ๒ ครั้ง

๓. ทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ร่วมกัน ปีละ ๔ ครั้ง

๔. สร้างสัมพันธภาพร่วมกันอย่างน้อย ๑ ปี

ปัจจุบันมีเครือข่ายดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจำนวน ๔ แห่ง คือ โรงเรียนแม่พระฟาติมา, โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์, โรงเรียนสตรีวิทยา ๒, วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ มีคู่บัดดี้รวม ๕๑ คู่

ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานโครงการ คือ อาสาสมัครมีทัศนคติทางบวกต่อผู้บกพร่องด้านพัฒนาการและสติปัญญาเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐๐, ผู้บกพร่องด้านพัฒนาการและสติปัญญามีคุณภาพทางสังคมเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดีขึ้นไปร้อยละ ๗๐ และ อาสาสมัครและเครือข่ายการดำเนินงานโครงการมีความพึงพอใจในภาพรวมร้อยละ ๙๓.๔๕

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือบางคนเรียกว่า เด็กพิเศษหมายถึงเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษเนื่องจากความบกพร่องหรือข้อจำกัดทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ประสาทสัมผัส อารมณ์และสังคม รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมอันเป็นเหตุให้เด็กมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตหรือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมให้สำเร็จตามบทบาทปกติทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและความรุนแรงของความบกพร่องหรือข้อจำกัดนั้น ๆ

บุคคลที่มีความต้องการพิเศษแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท โดย ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health) ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของ WHO ได้แบ่งความพิการไว้เป็น ๖ ประเภท คือ

๑. ความพิการทางการเห็น
๒. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
๓. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย
๔. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมหรือออทิสติก
๕. ความพิการทางสติปัญญา
๖. ความพิการทางการเรียนรู้

ในปีพ.ศ. ๒๕๒๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้แบ่งประเภทความพิการไว้เป็น ๖ ประเภทตาม ICF และได้แยกความพิการทางออทิสติกมาเป็นประเภทที่ ๗ ในปี ๒๕๕๕

๑. สิทธิตามรัฐธรรมนูญ

คำว่า เด็กพิเศษ ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดนิยามไว้โดยในกฎหมายจะใช้คำว่าคนพิการคนพิการจำเป็นต้องได้รับสิทธิพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้เช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป ซึ่งสิทธิของคนพิการได้รับการรับรองอย่างเป็นรูปธรรมครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้รับรองสิทธิของคนพิการ เพิ่มมากขึ้น โดยมีข้อที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ ๓ ด้าน สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑.๑ ด้านความคุ้มครอง หมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๔ กำหนดให้สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญเสมอ

๑.๒ ด้านความเสมอภาค หมวด ๓ มาตรา ๒๗ ภาครัฐจะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสุขภาพ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาการศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อ

รัฐธรรมนูญไม่ได้

๑.๓ ด้านการศึกษา หมวด ๕ มาตรา ๕๔ กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา เป็นเวลา ๑๒ ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ทั้งนี้ รัฐบาลได้พยายามปรับกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มสิทธิของคนพิการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ประกอบกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดสิทธิต่าง ๆ ที่คนพิการพึงได้รับเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกับคนทั่วไปและพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับ คนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะซึ่งแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับ บุคคลทั่วไปและกำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือตั้งแต่พบความพิการจนตลอดชีวิต

๒. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๐ ระบุว่า “ การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคมการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือ มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๖๐ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยโดยจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

จัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่มตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเป็นธรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๕ กฎกระทรวงนี้ ออกตามความในมาตรา ๑๐

วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ สาระที่สำคัญคือการให้สิทธิประโยชน์แก่คนพิการ หรือผู้ปกครอง ดังนี้

๑. ขอยืมสิ่งอำนวยความสะดวก และสื่อทางการศึกษาตามรายการใน บัญชี ก. โดยต้อง

ทำสัญญาอัยม และสัญญาค้ำประกัน

๒. ขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามบัญชี ข. และขอรับ “ บริการ ” ตาม บัญชี ค.

๓. ขอรับเงินอุดหนุนเป็นคูปอง เพื่อนำไปรับ “ บริการ ” ตามบัญชี ค

๔. ขอยืมเงิน เพื่อจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามบัญชี ก. และบัญชี ค.และส่งหลักฐานการจ่ายเงินให้หัวหน้าสถานศึกษา

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๕ กฎกระทรวงนี้ ออกตามความในมาตรา ๑๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ สาระที่สำคัญคือ “ให้จัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๕ ในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่ักเรียนทั่วไปต่อคนตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๖ คนพิการได้รับเงินอุดหนุนตามกฎหมายกำหนดนี้คนละ ๒,๐๐๐ บาท

๓. พระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ และ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๖

พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศเพื่อจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการเพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ระบุว่า คนพิการ หมายความว่าบุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยินการเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆและมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศ/กำหนดไว้

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายความว่าแผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หมายความว่า เครื่องมืออุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรือบริการที่ใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะหรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษ

ของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่มรักษา คงไว้หรือพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

การเรียนรู้ร่วม หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับ และหลากหลายรูปแบบรวมถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนคนทุกกลุ่ม รวมทั้งคนพิการ

สถานศึกษาเฉพาะความพิการ หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่จัดการศึกษา สำหรับคนพิการโดยเฉพาะทั้งในลักษณะอยู่ประจำ ไป กลับ และรับบริการที่บ้าน

ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายความว่า สถานการศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตาม อัยาศัยแก่คนพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิตและจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคน พิการ ครู บุคลากรและชุมชนรวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่น ใดตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบหรือ ตามอัยาศัยแก่คนพิการโดยเฉพาะโดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทาง การแพทย์สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัดตั้งตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาอุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.๒๕๕๑ หมวด ๑ ว่าด้วยสิทธิและ หน้าที่ทางการศึกษา มาตรา ๕ คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้

(๑) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

(๒) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษาระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึง ความสามารถ ความสนใจความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

(๓) รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ แต่ละประเภทและบุคคล

มาตรา ๗ ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนรู้ร่วมสถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัด การศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะและศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานได้รับเงิน อุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือ เป็นพิเศษให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๘ ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วมการจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใด ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อมระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษาให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตามกฎหมายให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือ จากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับหรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

มาตรา ๙ ให้รัฐจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

มาตรา ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อกำหนดระเบียบหรือประกาศ แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๑ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ประกอบด้วย

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่งและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคนพิการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง

(๓) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน ๑๐ คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อธิบดีกรมสุขภาพจิต อธิบดีกรมการแพทย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๓ คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงในด้านการจัดการบริหารการศึกษาด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและด้านสังคมสงเคราะห์ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านรวมกัน ทั้งนี้ อย่างน้อยเจ็ดคนต้องมาจากองค์กรคนพิการแต่ละประเภท

๔. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔

กฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้ปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ประเด็นสำคัญของกฎหมายดังกล่าวคือ เพื่อให้การคุ้มครองส่งเสริมการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยวิธีการทางการแพทย์ การศึกษา สังคม และการฝึกอาชีพ กระทรวงสาธารณสุขมอบให้โรงพยาบาลของรัฐ ทำหน้าที่วินิจฉัยความพิการพร้อมทั้งเอกสารรับรองคนพิการทุกคนต้องไปขึ้นทะเบียนคนพิการที่สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์เพื่อรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษาการฝึกอาชีพ การสังคมสงเคราะห์ การเข้าทำงานตลอดจนอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น เป็นต้น

มาตรา ๑๕ ได้ระบุว่า “ คนพิการที่ได้ลงทะเบียนตามมาตรา ๑๔ ให้ได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังต่อไปนี้

(๑) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยวิธีการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เพื่อปรับสภาพทางร่างกายทางสติปัญญาหรือทางจิตใจหรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาสายอาชีพหรืออุดมศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมซึ่งให้ได้รับโดยการจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดรวมในสถานศึกษาธรรมดาก็ได้ โดยให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

(๓) คำแนะนำชี้แจงและปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของร่างกายและสมรรถภาพที่มีอยู่เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้

(๔) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

(๕) บริการจากรัฐในการเป็นคดีความและในการติดต่อกับทางราชการ

กฎกระทรวงฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔

ข้อ ๑ ให้คนพิการที่ลงทะเบียนตามมาตรา ๑๔ ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยวิธีการทางการแพทย์ ดังต่อไปนี้

- (๑) การตรวจวินิจฉัย การตรวจทางห้องปฏิบัติการและการตรวจพิเศษด้วยวิธีอื่นๆ
- (๒) การให้คำแนะนำปรึกษา
- (๓) การให้ยา
- (๔) การศัลยกรรม
- (๕) การพยาบาลเวชกรรมฟื้นฟู
- (๖) กายภาพบำบัด
- (๗) กิจกรรมบำบัด (อาชีพบำบัด)
- (๘) พฤติกรรมบำบัด
- (๙) จิตบำบัด
- (๑๐) สังคมสงเคราะห์ และสังคมบำบัด
- (๑๑) การแก้ไขการพูด (อรรถบำบัด)
- (๑๒) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยิน และการสื่อความหมาย
- (๑๓) การให้อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยคนพิการ

ข้อ ๒ ภายใต้บังคับข้อ ๕ คนพิการซึ่งรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยวิธีการทางการแพทย์จากสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข หรือสถานพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือรับวิสาหกิจที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าอุปกรณ์ ตามข้อ ๑

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสร้างควมมีส่วนร่วมของเยาวชนเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการศึกษาครั้งนี้ โดยเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนและแกนนำเยาวชนต่อการขับเคลื่อนทางสังคมในระดับพื้นที่ชุมชน ที่สามารถเชื่อมโยงโดยตรงกับเครือข่ายและกลไกสนับสนุนที่มีอยู่แล้ว ทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนนั้น มีแนวทางการส่งเสริมดังต่อไปนี้ ๑) การพัฒนาทางสังคมต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพ ๒) การพัฒนาทางสังคมต้องเป็นเรื่องสนุกและใกล้ตัว ๓) การพัฒนาทางสังคมต้องให้เยาวชนมีบทบาทนำ ๔) การพัฒนาทางสังคมต้องสร้างความชื่นชอบและแรงจูงใจ ๕) การพัฒนาทางสังคมต้องสร้างพื้นที่ให้กับเยาวชน เริ่มต้นด้วยการลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจและการรับรู้ของเยาวชนในพื้นที่ รวมถึงผู้ใหญ่ในพื้นที่ถึงการดำเนินกิจกรรม หลังจากนั้นแกนนำเยาวชนได้รับการเสริมความรู้และทักษะในการเป็นกลไกในทางสนับสนุนช่วยเหลือ เพื่อตอบโจทย์

การแก้ไขปัญหในพื้นที่ โดยแบ่งขั้นตอนการทำงานออกเป็น ๔ ขั้นตอนหลัก เริ่มจากการวิเคราะห์พื้นที่เพื่อหา รากที่แท้จริงของปัญหา หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับมาออกแบบกิจกรรมและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาแบบใหม่ที่ไม่เคย ถูกใช้งานก่อนในพื้นที่นั้น หลังจากนั้นเริ่มลงมือปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ ทั้งนี้แผน การสามารถปรับเปลี่ยนได้เสมอ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการ และจึงเริ่มลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เน้นการลงมือทำและตรวจสอบหรือประเมินการทำงานตลอดเวลา สุดท้ายเป็นการส่งต่อและสร้างเครือข่าย องค์ความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงกว้างและสร้างความยั่งยืนในการขับเคลื่อนทางสังคม ซึ่ง สอดคล้องกับวิจัยของ (ชานนท์ โกมลมาลย์, ๒๕๕๙)

นอกจากนั้น เพื่อให้ได้การแก้ไขปัญหาย่างแท้จริงและยั่งยืน การสร้างความเห็นอกเห็นใจต่อเด็ก พิเศษให้กับเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็ยังคงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างแท้จริง โดยการสร้าง ความเห็นอกเห็นใจนั้น การทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้ได้เห็น ได้ยินได้ฟัง รวมทั้งได้ สื่อสาร ทำให้สามารถเข้าใจกันได้ กิจกรรมกลุ่มเป็นการสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือความเข้าใจในสมาชิกของกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคล อื่นจะทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้นการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันจะเปิดโอกาสให้ เยาวชนเกิดการเรียนรู้ลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละคนได้ดี กล่าวได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะมีประเด็นสำคัญ ของสมาชิกแต่ละคนที่สามารถนำมาอภิปรายเพื่อให้สมาชิกได้บรรลุถึงความหมายต่าง ๆ โดยมีผู้นำกลุ่มคอยให้ ข้อมูลเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปราย เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึก ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของเยาวชนได้ ใช้เทคนิค ต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างความคุ้นเคย การฟัง-คิด-พูด การเล่นเกม การอภิปรายกลุ่ม และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เยาวชนเกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้เยาวชนอภิปรายสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน วิธีการนี้จะทำให้เยาวชนรู้จักการเข้าใจผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และได้เรียนรู้แนวทางในการ พัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตราภรณ์ ทองกวอด, ๒๕๕๔)

จากการทำกิจกรรมกลุ่มของเยาวชนแล้ว การจัดกิจกรรมการเล่นให้เด็กพิเศษสามารถ ตอบสนองความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นของตนเองและสร้างประสบการณ์ในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาให้กับตนเอง เพราะในขณะที่เด็กพิเศษกำลังเล่นนั้นจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นความสามารถที่ มีอยู่ในตัวออกมา เช่น ความสามารถในการใช้ร่างกาย ภาษา กางแสดงออกทางอารมณ์ และความสัมพันธ์กับ ผู้อื่น รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎกติกา และการรอคอย เป็นต้น ช่วยให้เด็กพิเศษเกิดการพัฒนาในแง่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๑) ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ โดยผ่านขบวนการค้นคว้า สำรวจ ทดลองใช้กล้ามเนื้อประสาทสัมผัสทั้งห้า ตา มือ หู จมูก ปาก ให้ประสานกันจนก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งไม่มีวิธีการอื่นใดจะสอนได้ดีเท่า ๒) ช่วยให้เด็กพิเศษมีความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมเชาวน์ปัญญา เด็กพิเศษจะเกิดความคิดริเริ่มแปลก ๆ ใหม่ ๆ

รู้จักใช้สติปัญญาประยุกต์ ปรับปรุง เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางการเล่นเกมที่ไม่ซ้ำซากอยู่เช่นเดิม หรือเลียนแบบจากตัวอย่างที่เคยพบเห็นอย่างเดียวน ๓) ช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมอันเป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้เด็กพิเศษมีความเป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักการสับเปลี่ยน รอคอย รอบคอบ วางแผน เสียสละ ให้อภัยและปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีน้ำใจต่อกันและกัน ๔) ช่วยให้เด็กพิเศษได้ระบายอารมณ์ ลดความตึงเครียดหรือสับสนทางอารมณ์ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพขัดแย้งของสิ่งแวดล้อมในระหว่างที่เด็กพิเศษเล่น อารมณ์ขุ่นมัว ความคับข้องใจ อารมณ์โกรธ ความเสียใจ ผิดหวัง จะได้รับการระบายออก เป็นการช่วยปรับอารมณ์ของเด็กให้กลับสู่สภาวะปกติได้ ๕) ช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ขึ้นจากกิจกรรมการเล่น เกม เด็กจะได้เคลื่อนไหว แขน ขา และอวัยวะทุกส่วนในร่างกาย ทำให้สามารถทำงานประสานสัมพันธ์กันได้ดีขึ้น ซึ่งในทั้ง ๕ ข้อนี้จะทำให้เด็กพิเศษมีการปรับตัวเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งรอบตัวและนำข้อมูลที่รู้และเข้าใจสะสมไว้ในโครงสร้างสติปัญญาเพื่อปรับขยายโครงสร้างเดิมให้กว้างขึ้นอันเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับการเรียนรู้ทักษะทางสังคมต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประจักษ์ ทานาม, ๒๕๕๙)

การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเป็นวิธีการให้ความช่วยเหลือบุคคลในการเปลี่ยนแปลง เจตคติ ความคิดความเชื่อ ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อผู้อื่น ซึ่งเยาวชนสามารถสำรวจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของตนเองที่มีต่อผู้อื่น เกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ ได้อภิปรายถึงการรับรู้ที่มีต่อกันและกัน การให้และรับข้อมูลย้อนกลับที่มีประโยชน์ มีการสำรวจตนเองจากมุมมองของเยาวชนคนอื่น ๆ ด้วยบรรยากาศของความเข้าใจกันและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้เยาวชนมีความเต็มใจที่จะสำรวจปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง เมื่อเยาวชนบรรลุถึงความรู้สึกในการมีส่วนร่วมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว เยาวชนจะสามารถเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ในการสร้างความใกล้ชิดสนิทสนม ความเอาใจใส่ และกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม การฟังด้วยความเห็นอกเห็นใจ เป็นเทคนิคที่ใช้ในการทำความเข้าใจความรู้สึกจากคำพูด เป็นทักษะที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ สนใจฟังผู้พูดและรู้ว่าผู้อื่นมีความรู้สึกอย่างไรแล้วตอบสนองอย่างเหมาะสม ก่อนที่จะแสดงความคิดเห็นต่อบุคคลนั้น การให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง โดยใช้เทคนิคการฟังด้วยความเห็นอกเห็นใจ เทคนิคการแสดงความเห็นอกเห็นใจ และเทคนิคการอธิบายความรู้สึกและเห็นใจ รวมไปถึงฝึกให้เยาวชนกลุ่มได้รู้จักใช้เทคนิคดังกล่าวกับเด็กพิเศษคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ทำให้เยาวชนสามารถรับรู้ เข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการของบุคคล และตระหนักถึงความสำคัญ การเข้าใจผู้อื่น โดยใช้สถานการณ์ที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทำให้เยาวชนสามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น เสมือนว่าตนเองอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย เพื่อให้เยาวชนสามารถแสดงความใส่ใจต่อบุคคลในสังคม มีความเห็นอกเห็นใจ ยอมรับบุคคลอื่นที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ และประยุกต์ใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบ (Modeling) เป็นกระบวนการซึ่งเยาวชนกลุ่มเรียนรู้ จากการสังเกตและเลียนแบบจากตัว

แบบนั้น ทำให้เยาวชนกลุ่มสังเกตเห็นและรับรู้พฤติกรรมการมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือของตัวแบบ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ด้วยความมั่นใจ อนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, ๒๕๖๒)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการเข้าสังคมของเด็กพิเศษ มีผลดีต่อเด็กพิเศษเอง โดยแบ่งเป็น ๕ ด้าน คือ ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านปฏิสัมพันธ์พูดคุยกับเพื่อน ด้านการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการช่วยเหลือเพื่อน และด้านการยอมรับผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เด็กพิเศษมีทักษะการเข้าสังคมดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากขณะเด็กพิเศษทำกิจกรรมเด็กจะได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม มีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น ส่งเสริมการทำงานกลุ่ม เกิดการช่วยเหลือสิ่งกันและกันระหว่างเด็กปกติกับเด็กพิเศษ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ด้านการควบคุมอารมณ์ เด็กมีทักษะการเข้าสังคมด้านการควบคุมอารมณ์สูงขึ้น เนื่องมาจากเด็กได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนบ่อยขึ้น เริ่มรู้จักการปรับอารมณ์ของตนเอง เพื่อจะให้เพื่อนยอมรับ

๒. ด้านปฏิสัมพันธ์พูดคุยกับเพื่อน เด็กมีทักษะการด้านปฏิสัมพันธ์พูดคุยกับเพื่อนสูงขึ้น เนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์พูดคุยกับผู้อื่นเกิดการรับรู้และเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจ ทำให้เด็กเกิดการรับรู้และเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กได้ทำงานร่วมกัน

๓. ด้านการทำกิจกรรมกลุ่ม เด็กมีทักษะด้านการทำกิจกรรมกลุ่มสูงขึ้น เนื่องมาจากการที่เด็กมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นและกลุ่มยอมรับ เด็กจะรู้สึกมีคุณค่าเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

๔. ด้านการช่วยเหลือเพื่อน เด็กมีทักษะด้านการช่วยเหลือเพื่อนสูงขึ้น เนื่องมาจากการที่เด็กมีโอกาสดช่วยเหลือเพื่อน เข้าใจความต้องการของผู้อื่น ทำให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้

๕. ด้านการยอมรับผู้อื่น เด็กมีทักษะด้านการยอมรับผู้อื่นสูงขึ้น เนื่องมาจากเด็กได้รับการชมเชยจากการช่วยเหลือเพื่อน การยอมรับให้เข้ากลุ่ม ตลอดจนการเข้าใจกันมากขึ้นระหว่างเด็กปกติกับเด็กพิเศษ

ซึ่งจะทำให้เป็นเด็กพิเศษสามารถพัฒนาตนเองและมีทักษะการเข้าสังคมดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พุมพินิต คงแสง, ๒๕๖๓)

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และใช้เครื่องมือวิจัย คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และ การสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นหลัก ทั้งนี้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จะเป็นแบบเฉพาะเจาะจง เป็นเยาวชนที่มีความเป็นผู้นำในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มากที่สุด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เยาวชนในพื้นที่เป้าหมาย

วิธีดำเนินการศึกษาสามารถนำเสนอเป็นขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
๒. การดำเนินการศึกษา
๓. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร คือ เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๐ – ๑๖ ปี ทั้งเพศหญิงและชาย ที่อาศัยอยู่ใน ตำบลแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี รวมทั้งหมด ๑๖ หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่มีความเป็นผู้นำในตำบลแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน ๒๕ คน โดยใช้เกณฑ์เยาวชนที่มีความเป็นผู้นำ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นผ่านครูผู้ดูแลของเยาวชนในพื้นที่

การดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษา แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาเบื้องต้น (Preliminary Research) เป็นการศึกษาสภาพบริบทของการศึกษาเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษที่ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแก่งคอยและลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นเพื่อทำความรู้จักและคุ้นเคยกับครู ผู้ปกครอง และเยาวชนที่ได้รับ

การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงที่ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแก่งคอย

๑.๑ วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ

๑.๒ ประชากรของการศึกษาคือชุมชนแก่งคอย และกลุ่มตัวอย่างคือ ครู ผู้ปกครองและเยาวชนที่ได้รับการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

๑.๓ เครื่องมือ ใช้แบบสังเกตโดยการบันทึกแบบพรรณนา (Descriptive Observation)

๑.๔ การเก็บข้อมูล ใช้การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิจากครู ผู้ปกครอง และเยาวชน และข้อมูลทุติยภูมิจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสังเกตโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความ (Interpretation)

๒. ขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาและออกแบบกิจกรรม เป็นการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในเอกสารงานวิจัย และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้วประสบความสำเร็จ มีผลลัพธ์ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่า สามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิเศษให้ได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม เพื่อจะได้นำไปต่อยอดในการพัฒนาเด็กพิเศษต่อไปได้

๒.๑ วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมต่างๆ

๒.๒ ดำเนินการเลือกกิจกรรมที่มีความเหมาะสม คือ โครงการเพื่อนที่แสนดี (Best Buddy Thailand) ของสถาบันราชานุกูล ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพความเป็นเพื่อนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one friendship) ระหว่างเด็กพิเศษกับเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการปรับปรุงกิจกรรมให้มีระยะเวลาที่เหมาะสมกับการศึกษา เป็นการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ร่วมกันเป็นระยะเวลา ๑ วันในช่วงที่มีการศึกษาและการทำงานกิจกรรม

๓. ขั้นตอนที่ ๓ การปฏิบัติการ โดยทำการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดี ระหว่างเยาวชนตัวอย่างกับเด็กพิเศษในการดำเนินการปฏิบัติในพื้นที่

๓.๑ วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยทำการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดี โดยทำการจับคู่การสร้างสัมพันธ์ภาพความเป็นเพื่อนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one friendship) ระหว่างเด็กพิเศษกับเยาวชน

๓.๒ ประชากรของการศึกษาคือเยาวชนในชุมชนแก่งคอย และ กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนที่มีความเป็นผู้นำในตำบลแก่งคอยโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

๓.๓ เครื่องมือ ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์ทั้งก่อนและหลังการทำกิจกรรม โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

๓.๓.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๓.๓.๒ ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและปัญหาของเด็กพิเศษ

๓.๓.๓ ความคิดเห็นต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๓.๔ การเก็บข้อมูล ใช้การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิจากกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีของเยาวชนที่มีความเป็นผู้นำที่เข้าร่วมกิจกรรม

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความ (Interpretation)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ประเด็นการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และ การสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ ซึ่งครอบคลุม ๒ ประเด็น คือ ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ปัญหาของเยาวชนกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ ขั้นตอนดังนี้

๑. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารต่างๆ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสารวิชาการ สื่อออนไลน์ต่างๆ

๒. สืบค้นพื้นที่เบื้องต้นเพื่อทำความรู้จักและคุ้นเคยกับครู, ผู้ปกครองและ เยาวชนที่ได้รับการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงที่ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแก่งคอย

๓. ทำหนังสือขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล และขออนุญาตให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๔. ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตระหนักรู้ในสภาพปัจจุบันและปัญหา

๕. ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเองและทีมงาน ขออนุญาตบันทึกภาพและขอความสมัครใจในการตอบคำถามแต่ละข้อ โดยผู้สัมภาษณ์ชี้แจงจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์และวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแนะนำตนเองและนำเข้าสู่การสัมภาษณ์

๖. เมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๗. นำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความรู้และความเข้าใจในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ โดยนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากำหนดกรอบในการศึกษา ได้แก่ โครงการเพื่อนที่แสนดี (Best Buddies Thailand) เยาวชนที่มีความเป็นผู้นำในตำบลแก่งคอย จำนวน ๒๕ คน และเด็กพิเศษในศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแก่งคอย การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเยาวชนผ่านกิจกรรม ซึ่งข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ ประกอบการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาประมวลผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กรณีเพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความรู้และความเข้าใจในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ

กิจกรรมที่ทางกลุ่มใช้เป็นการดำเนินการศึกษานั้น ได้นำมาประมวลผลโดยมองผลลัพธ์เป็นการก่อนทำกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดี ดังนี้

ผลการศึกษาก่อนทำการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดี

๑. เด็กพิเศษเป็นปัญหาของสังคมโลกและสังคมไทย ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวมากน้อยอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๒๕ คน เป็นร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นว่าสอดคล้องกันว่าเด็กพิเศษเป็นปัญหาของสังคมโลกและสังคมไทยในปัจจุบันและจะยิ่งเป็นปัญหาที่ใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

๒. เด็กพิเศษไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคมถ้าไม่ได้คนช่วยเหลือ ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน เป็นร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นเป็นไปในทางเดียวกันว่าเด็กพิเศษไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือจากคนภายนอก

๓. ท่านคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเด็กพิเศษคืออะไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๓ คน เป็นร้อยละ ๙๒ มีความคิดเห็นว่าผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญ

ที่สุดที่ต้องเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๙ คน เป็นร้อยละ ๗๖ เห็นว่าสถาบันการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือ

๔. ท่านคิดว่าการพัฒนาเด็กพิเศษที่มีศักยภาพให้ใช้ชีวิตได้อย่างคนทั่วไป ควรจะต้องทำอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๑ คน เป็นร้อยละ ๘๔ มีความคิดเห็นว่าคุณครูและสถาบันการศึกษาต้องทำความเข้าใจและเอาใจใส่ในการพัฒนา โดยให้เอาตัวอย่างจากการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิเศษจากผู้ที่เคยทำแล้วประสบความสำเร็จมาปรับใช้กับเข้ากับบริบทของคนไทย

๕. ท่านคิดว่าแรงจูงใจที่จะทำให้เด็กพิเศษเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ คืออะไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๒ คน เป็นร้อยละ ๘๘ ไม่ทราบว่าอะไรเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เด็กพิเศษเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ดีที่สุด เนื่องจากไม่เคยได้รับข้อมูลและได้รับการเรียนรู้ใด ๆ เกี่ยวกับเด็กพิเศษมาก่อน

ผลการศึกษาหลังทำการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดี

๑. เด็กพิเศษเป็นปัญหาของสังคมโลกและสังคมไทย ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวมากน้อยอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๒๕ คน เป็นร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าเด็กพิเศษเป็นปัญหาของสังคมโลกและสังคมไทยในปัจจุบันและจะยังเป็นปัญหาที่ใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต แต่มีความเข้าใจเด็กพิเศษมากขึ้นว่า เด็กพิเศษมีมีหลายลักษณะ จึงทำให้เด็กพิเศษในแต่ละคนมีบุคลิก ลักษณะการแสดงออกที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพความต้องการพิเศษ และความรุนแรงของภาวะนั้นๆ เช่น บางคนมีการหลีกหนีสังคม ไม่สามารถเล่นกับเพื่อนได้ เด็กสมาธิสั้นบางคนไม่สามารถจัดการกับพฤติกรรมหุนหันพลันแล่นของตนเองได้ แต่บางคนก็สามารถจัดการได้ดี

๒. เด็กพิเศษไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคมถ้าไม่ได้คนช่วยเหลือ ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน เป็นร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นเป็นไปในทางเดียวกันว่าไม่ใช่เด็กพิเศษทุกคนที่จะไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคม โดยบางคนมีทักษะทางสังคมที่สามารถอยู่ได้และยังถ้าได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องในอนาคต จะทำให้เด็กพิเศษที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาตัวเองให้อยู่ได้โดยไม่ต้องมีคนให้ความช่วยเหลือไปตลอดในอนาคต

๓. ท่านคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเด็กพิเศษคืออะไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน เป็นร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นว่าคุณครูซึ่งเป็นผู้ที่อยู่

ใกล้ชิดเด็กพิเศษมากที่สุดเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือ โดยต้องยอมรับว่าบุตรหลานเป็นเด็กพิเศษ และเชื่ออยู่เสมอว่าเด็กพิเศษสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ เมื่อยอมรับแล้ว จะเกิดความเข้าใจ ในส่วนนี้ทุกคนในบ้านจะต้องยอมรับ และมีความเข้าใจในตัวเด็กร่วมกัน สุดท้ายต้องให้ความร่วมมือ มองเห็นภาพในการพัฒนาเด็กไปในทิศทางเดียวกัน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๐ คน เป็นร้อยละ ๘๐ เห็นว่าสถาบันการศึกษาต้องเป็นผู้ดูแลจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทการดำเนินชีวิตของเด็กพิเศษในแต่ละคน รวมทั้งจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้กับเด็กพิเศษ ตลอดจนออกแบบหลักสูตรสอดแทรกเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต โดยให้เด็กพิเศษมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ คน เป็นร้อยละ ๗๒ เห็นว่าเพื่อนเพื่อส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กพิเศษมีการพัฒนาทักษะทางสังคม โดยเฉพาะการได้ใช้ชีวิตประจำวันร่วมกัน ได้ทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เด็กพิเศษมีทักษะทางสังคมและการจัดการทางอารมณ์ได้ดีขึ้น

๔. ท่านคิดว่าการพัฒนาเด็กพิเศษที่มีศักยภาพให้ใช้ชีวิตได้อย่างคนทั่วไป ควรจะต้องทำอะไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๑ คน เป็นร้อยละ ๘๔ มีความคิดเห็นว่าเด็กพิเศษสามารถที่จะมีพัฒนาการให้ดีขึ้นได้ในอนาคต โดยการให้กำลังใจกันและกัน การเป็นเด็กพิเศษไม่ใช่เวอร์กรรม ดังนั้น อย่าท้อ อย่ามองว่าด้อยคุณค่า อย่ามองว่าเป็นสิ่งประหลาด คนในครอบครัวต้องการกำลังใจ เด็กต้องการกำลังใจ ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กก็ต้องการกำลังใจ ต้องหันมาให้กำลังใจแก่กันและกัน ร่วมกันพัฒนาให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ คน เป็นร้อยละ ๗๒ การพัฒนาเด็กพิเศษ ควรทำให้เป็นกิจวัตร ทำซ้ำ ๆ ฝึกบ่อย ๆ ทบทวนสิ่งเดิม เพิ่มเติมสิ่งใหม่ จะช่วยให้เห็นพัฒนาการได้ชัดเจนขึ้น โดยให้จัดทำตารางกิจกรรมและติดตารางให้เห็นอย่างชัดเจน โดยตารางกิจกรรมนี้ ควรประกอบด้วยช่วงเวลา และกิจกรรม ถ้าเป็นเด็กเล็กควรใช้สี ตัวการ์ตูน หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนกิจกรรมที่จะทำ ติดลงบนตารางกิจกรรม จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ง่ายว่าถึงเวลาต้องทำกิจกรรมอะไร ถ้าเป็นเด็กโต สามารถทำเป็นตารางปกติที่มีตัวหนังสือแสดงกิจกรรมและช่วงเวลาได้ ในกรณีที่เด็กโต แต่ยังไม่เข้าใจเรื่องภาษา สามารถใช้สัญลักษณ์แทนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน การจัดตารางกิจกรรมจะเป็นเครื่องมือ เพื่อช่วยให้ทราบเช่นกันว่า จะต้องเตรียมอุปกรณ์หรือกิจกรรมใดล่วงหน้า และจะเป็นการฝึกให้เด็กมีวินัย เข้าใจ ยอมรับการทำกิจกรรม เพราะถือเป็นช่วงเวลาที่ได้แจ่มล่วงหน้าแล้ว เด็กจะต่อต้านน้อย แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตารางก็ควรมีความยืดหยุ่น และมีช่วงเวลาที่เหมาะสม ไม่มากหรือน้อยเกินไป

๕. ท่านคิดว่าแรงจูงใจที่จะทำให้เด็กพิเศษเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ คืออะไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๒ คน เป็นร้อยละ ๘๘ การเสริมแรงโดยการชมเชยจะช่วยให้เด็กมีความถี่ในการปฏิบัติกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น หรือมีพฤติกรรมที่ดีเพิ่มมากขึ้น การให้การเสริมแรงมีอยู่หลากหลายวิธี ที่ง่ายที่สุดคือ การให้คำชม การสัมผัสเบา ๆ หรือการแสดงท่าทางเพื่อบอกว่าเราพอใจ เช่น เมื่อทำอะไรสำเร็จแล้ว ให้ชมเด็กว่า “เก่งมากเลย” พร้อมกับท่ายกนิ้วโป้ง เป็นสัญลักษณ์ว่าทำได้ดี เป็นต้น หรือจะให้สิ่งของเป็นรางวัล หรือใช้การสะสมแต้ม ก็สามารถทำได้ โดยทำการตกลงกับเด็กให้เรียบร้อย และเมื่อเด็กทำได้ตามที่ตกลงกันแล้ว ต้องให้รางวัลนั้นทันที และไม่ควรเปลี่ยนข้อตกลงหรือรางวัลหลังการทำกิจกรรมของเด็กเสร็จแล้ว เพราะในครั้งต่อไปเด็กจะไม่ให้ความร่วมมือ กลัวว่าตนจะถูกเอาเปรียบ และไม่ได้รางวัลเหมือนครั้งก่อน ทั้งนี้การเสริมแรง ต้องจัดให้เหมาะสม ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และถ้าเป็นสิ่งที่เด็กพิเศษชอบเด็กพิเศษจะต้องการและพยายามทำกิจกรรมมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ

ผลการศึกษาก่อนทำการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดี

๑. ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อแนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน เป็นร้อยละ ๑๐๐ มองไม่เห็นว่ายาวชนจะมีส่วนร่วมได้อย่างไรในการเข้ามาช่วยเหลือและจัดการปัญหาการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษได้อย่างไร ผู้ที่ต้องรับผิดชอบให้การแก้ปัญหา คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ

๒. ท่านคิดว่าแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน ควรเป็นอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน เป็นร้อยละ ๑๐๐ ไม่ทราบแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน

๓. ท่านคิดว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชน ควรเป็นอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ คน เป็นร้อยละ ๑๐๐ ไม่ทราบกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชนว่าควรเป็นอย่างไร

ผลการศึกษาหลังทำการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดี

๑. ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อแนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๓ คน เป็นร้อยละ ๙๒ เห็นว่าการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างเยาวชนกับเด็กพิเศษเป็นแนวทางที่ดี อยากจะเข้าร่วมกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีอีกในอนาคต

๒. ท่านคิดว่าแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน ควรเป็นอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๒ คน เป็นร้อยละ ๘๘ เห็นว่าการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีอยากให้ทางโรงเรียนที่เรียนอยู่จัดโครงการนี้เพื่อให้ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในระยะยาวตามแบบของโครงการเพื่อนที่แสนดีของสถาบันราชานุกูล

๓. ท่านคิดว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชน ควรเป็นอย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๐ คน เป็นร้อยละ ๘๐ มีความพึงพอใจในกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีในครั้งนี้และยังจะนำกลับไปเล่าให้เยาวชนที่ไม่ได้มาเข้าร่วมในกิจกรรมถึงโครงการนี้ เพื่อชักชวนให้เขามาร่วมทำกิจกรรมนี้อีกในอนาคต ประกอบกับอยากจะได้ร่วมทำกิจกรรมในระยะยาวตามแบบของโครงการเพื่อนที่แสนดีของสถาบันราชานุกูล

บทที่ ๕

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษ” เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความรู้และความเข้าใจในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ

สรุปผล

๑. จุดประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อความรู้และความเข้าใจในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ

จากการดำเนินการทำกิจกรรมเพื่อนที่แสนดีในการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาเยาวชนที่มีต่อความรู้และความเข้าใจในการให้โอกาสและเสมอภาคกับเด็กพิเศษในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสระบุรี หน่วยบริการแก่งคอย กับเยาวชนในพื้นที่ตำบลแก่งคอยนั้น พบว่า ยังมีความรู้และความเข้าใจในวงจำกัด เยาวชนเข้าใจว่าสังคมโลกและสังคมไทยนั้นมีปัญหาเรื่องเด็กพิเศษ แต่ยังไม่เข้าใจว่าเด็กพิเศษนั้นแต่ละคนมีบุคลิก ลักษณะ การแสดงออกที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพความต้องการพิเศษ และความรุนแรงของภาวะนั้นๆ โดยมองว่าครอบครัวและสถาบันการศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการเข้ามาช่วยเหลือเด็กพิเศษ โดยต้องยอมรับว่าบุตรหลานเป็นเด็กพิเศษและเชื่ออยู่เสมอว่าเด็กพิเศษสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้และมีความเข้าใจในตัวเด็กร่วมกัน สุดท้ายต้องให้ความร่วมมือมองเห็นภาพในการพัฒนาเด็กไปในทิศทางเดียวกัน สิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเด็กพิเศษให้ดีขึ้นหรือมีพัฒนาการที่เห็นชัด คือ การให้กำลังใจกันและกัน การเป็นเด็กพิเศษไม่ใช่เวรกรรม คนในครอบครัวต้องการกำลังใจ เด็กต้องการกำลังใจ ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กก็ต้องการกำลังใจ ต้องหันมาให้กำลังใจแก่กันและกัน ร่วมกันพัฒนาให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

การพัฒนาเด็กพิเศษ ควรทำให้เป็นกิจวัตร ทำซ้ำๆ ฝึกบ่อยๆ ทบทวนสิ่งเดิม เพิ่มเติมสิ่งใหม่ จะช่วยให้เห็นพัฒนาการได้ชัดเจนขึ้น โดยให้จัดทำตารางกิจกรรม และติดตามให้เห็นอย่างชัดเจน โดยตารางกิจกรรมนี้ ควรประกอบด้วยช่วงเวลา และกิจกรรม ถ้าเป็นเด็กเล็กควรใช้สี ตัวการ์ตูน หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนกิจกรรมที่จะทำ ติดตามตารางกิจกรรม จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ง่ายว่าถึงเวลาต้องทำกิจกรรมอะไร ถ้าเป็นเด็กโต สามารถทำเป็นตารางปกติที่มีตัวหนังสือแสดงกิจกรรมและช่วงเวลาได้ ในกรณีที่เด็กโต แต่ยังไม่เข้าใจเรื่องภาษา สามารถใช้สัญลักษณ์แทนได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน การจัดตารางกิจ

กรรมจะเป็นเครื่องมือ เพื่อช่วยให้ทราบเช่นกันว่าจะต้องเตรียมอุปกรณ์หรือกิจกรรมใดล่วงหน้า และจะเป็นการฝึกให้เด็กมีวินัย เข้าใจ ยอมรับการทำกิจกรรม

การเสริมแรงด้วยการชื่นชมจะช่วยให้เด็กมีความถี่ในการปฏิบัติกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น หรือมีพฤติกรรมที่ดีเพิ่มมากขึ้น การให้การเสริมแรงมีอยู่หลากหลายวิธี ที่ง่ายที่สุดคือ การให้คำชม การสัมผัสเบา ๆ หรือการแสดงท่าทางเพื่อบอกว่าเราพอใจ หรือจะให้สิ่งของเป็นรางวัล หรือใช้การสะสมแต้ม ก็สามารถทำได้ โดยทำการตกลงกับเด็กให้เรียบร้อย และเมื่อเด็กทำได้ตามที่ตกลงกันแล้ว ต้องให้รางวัลนั้นทันที และไม่ควรเปลี่ยนข้อตกลงหรือรางวัลหลังการทำกิจกรรมของเด็กเสร็จแล้ว ทั้งนี้การเสริมแรง ต้องจัดให้เหมาะสม ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และถ้าเป็นสิ่งที่เด็กชอบเด็กจะต้องการและพยายามทำกิจกรรมมากขึ้น

๒. จุดประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ

จากการดำเนินการทำกิจกรรมเพื่อนที่แสนดีในการศึกษารั้วนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการให้โอกาสและความเสมอภาคกับเด็กพิเศษ โดยโครงการเพื่อนที่แสนดีได้รับการออกแบบขึ้นให้มีระยะเวลา ๑ วัน เนื่องจากการศึกษาที่มีเวลาจำกัดนั้น โดยมีแนวคิดจากการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อให้เข้ามาดูแลเด็กพิเศษ ช่วยให้เยาวชนมีทัศนคติทางบวกต่อเด็กพิเศษเพิ่มขึ้น เข้าใจเด็กพิเศษมากขึ้น คุยกันรู้เรื่องและจัดการอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น ได้เพื่อนใหม่และเห็นว่าสามารถเข้ามาช่วยเหลือเด็กพิเศษได้อย่างไรโดยไม่ต้องรอให้ผู้รับผิดชอบหลักมาแก้ไขปัญหานี้เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีของสถาบันราชานุกูลเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็กพิเศษอีกในอนาคตและอยากให้ทางโรงเรียนที่เรียนอยู่จัดโครงการนี้เพื่อให้ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในระยะยาวตามแบบของโครงการเพื่อนที่แสนดีของสถาบันราชานุกูล มีความพึงพอใจในกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีและยังจะนำกลับไปเล่าให้เยาวชนที่ไม่ได้มาเข้าร่วมในกิจกรรมถึงโครงการนี้ เพื่อชักชวนให้เข้ามาร่วมทำกิจกรรมนี้อีกในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีเพื่อสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษนั้น เป็นเพียงการริเริ่มให้เยาวชนในพื้นที่ตำบลแก่งคอย ซึ่งเป็นพื้นที่เล็ก ๆ ในประเทศไทยเท่านั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของเด็กพิเศษเท่านั้น

ดังนั้นเพื่อให้การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้กับเด็กพิเศษเป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรเทาปัญหาของเด็กพิเศษในประเทศไทยได้ จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. นำเสนอให้สถานศึกษาทุกระดับทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับ โครงการเพื่อนที่แสนดี (Best Buddy Thailand) และสร้างเครือข่ายเยาวชนเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อนที่แสนดีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในระยะยาว โดยส่งต่อกันในรุ่นต่อรุ่น เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการเห็นอกเห็นใจและทำความดีต่อผู้ที่ด้อยโอกาสและไม่ได้รับความเสมอภาคทางสังคมอย่างเด็กพิเศษต่อไปในอนาคต ซึ่งผลกระทบของปัญหาเด็กพิเศษอาจจะเป็นผลกระทบใกล้ตัว เช่น กระทบต่อสังคมในชุมชน กระทบต่อการพัฒนาพื้นที่และความสงบในชุมชน

๒. นำเสนอให้ผู้ปกครองควรมีบทบาทในการศึกษาร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษให้มากขึ้น โดยไม่ใช่เป็นการมอบภาระทุกอย่างให้กับศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยเข้ามามีส่วนร่วมกันการพัฒนาเด็กพิเศษร่วมกัน ศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพทักษะทางสังคมให้กับเด็กพิเศษได้ในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ชานนท์ โกมลมาลย์. (๒๕๕๙). การศึกษาและพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะ โดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษานำร่องสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด. สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จิตรารมณ์ ทองกวด. (๒๕๕๔). การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- ประจักษ์ ทานาม. (๒๕๕๙). การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาด้วยกิจกรรมเกมการแข่งขัน. (ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (๒๕๖๔). การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนิสิตจิตวิทยามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. (ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
- พุมพิต คงแสง. (๒๕๖๓). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการเข้าสังคมของเด็กออทิสติกเรียนร่วมโรงเรียนบ้านลิ้มุด จังหวัดยะลา. (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- SDG Move Team. (ม.ป.ป). ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs. SDG Move.
<https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/>
- SDG Move Team. (ม.ป.ป). ชื่อเป้าหมายย่อย และตัวชี้วัด. SDG Move.
<https://www.sdgmove.com/sdg-101/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป). เกี่ยว SDGs.
<https://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (๒๕๖๖). รายงานสถานะตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ.
https://www.nso.go.th/public/e-book/Indicators-SDG/Thai_SDGs_2566/142/
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (๒๕๖๖). แผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน.
<https://www.djop.go.th/storage/files/2/กองแผนฯ/แผนสิทธิมนุษยชน%20กรมพินิจ%20ปี%2065-66.pdf>
- รศ.พิมพ์พรรณ เมพสุเมธานนท์, รศ. สุวิษฐา ประสิทธิธัญกิจ. (ม.ป.ป). การจัดการศึกษาพิเศษ. การศึกษาพิเศษ. (น. ๑๔๙-๑๖๒). มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- กิตติมา สุริยการต์. (๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๔). การศึกษาพิเศษ.
<https://www.craniofacial.or.th/special-education-for-disabled.php>

ภาคผนวก

ผนวก ก
แบบสัมภาษณ์
การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
ให้กับเด็กพิเศษ
หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง (สจว.) รุ่นที่ ๑๒๔

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

- ๑.๑ ชื่อ-สกุล
- ๑.๒ ตำแหน่ง
- ๑.๓ สังกัด

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและปัญหาของเด็กพิเศษ

- ๒.๑ เด็กพิเศษเป็นปัญหาของสังคมโลกและสังคมไทย ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวมากน้อยอย่างไร
- ๒.๒ เด็กพิเศษไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมถ้าไม่ได้คนช่วยเหลือ ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไร
- ๒.๓ ท่านคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเด็กพิเศษคืออะไร
- ๒.๔ ท่านคิดว่าการพัฒนาเด็กพิเศษที่มีศักยภาพให้ใช้ชีวิตได้อย่างคนทั่วไป ควรจะต้องทำอย่างไร
- ๒.๕ ท่านคิดว่าแรงจูงใจที่จะทำให้เด็กพิเศษเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ คืออะไร

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นต่อแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

- ๓.๑ ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อแนวทางการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชน
- ๓.๒ ท่านคิดว่าแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน ควรเป็นอย่างไร
- ๓.๓ ท่านคิดว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมของเยาวชน ควรเป็นอย่างไร

ผนวก ข
ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในช่วงการทำวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ช่วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ

๑. ผศ. ดร.นิสิต อินทมาโน	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ
๒. นาวาโทหญิง สมันตา วีรกุล	อาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ

ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ

๑. พลตรี ชยุตรา เสริมสุข	ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๒. พันเอก อาชวกุล กาญจนาคม	รองผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๓. พันเอก ศักดาวุฒิ กุมารสิงห์	รองผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๔. พันเอก กฤษณกุล ธรรมานกุล	ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๕. นาวาเอก ยุทธพงษ์ นพกุลสฤติย์	ผู้อำนวยการกองการศึกษา สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๖. พันเอก วสันต์ รัตนบุญชร	นปท. ประจำ สปท. ช่วยปฏิบัติราชการ สจว.สปท.
๗. พันเอกหญิง พัชรินทร์ สุนทรวรรณ	รองผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๘. พันเอก วราทิตย์ บุญประสพ	รองผู้อำนวยการกองการศึกษา สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๙. พันเอกหญิง อนุรักษ์ อ่ำกลิ่น	หัวหน้ากองสนับสนุน สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๑๐. นาวาโทหญิง สมันตา วีรกุล	หัวหน้าวิจัยและพัฒนาหลักนิยม กองวิทยาการ
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๑๑. พันตรี ธวัชชัย รัตนจันทา	ประจำแผนกวิจัยและพัฒนาหลักนิยม กองวิทยาการ
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

รายชื่อสมาชิก
คณะผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง รุ่นที่ ๑๒๔
กลุ่มที่ ๕

เรื่อง : การศึกษากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเยาวชนนอกระบบการศึกษา
เพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมยั่งยืน

๑. นายชยพล ชุนเรศ	เลขที่ ๙
๒. นายธิตภัทร จงกมานนท์	เลขที่ ๒๕
๓. นางสาวนพเก้า ศรีวัฒนพงศ์	เลขที่ ๒๗
๔. นายนพวงศ์ พฤกษชาติ	เลขที่ ๒๘
๕. พ.อ.หญิง ปติวรรดา อินทร์สูง	เลขที่ ๓๐
๖. นางสาวประวีณา อินทรีย์ม	เลขที่ ๓๑
๗. นางพรชนก ปัญญาเมตตากุล	เลขที่ ๓๕
๘. นายพุฒิพงศ์ ประสานพรรณ	เลขที่ ๔๒
๙. พ.อ.หญิง วรวิ พุ่มกลิ่น	เลขที่ ๔๘
๑๐. นายสรวิทย์ รัฐพิทักษ์ถิรดา	เลขที่ ๖๒
๑๑. นายสุภัทร พันธุ์บุรณานนท์	เลขที่ ๖๗
๑๒. นายเสฐียรพงษ์ แก้ววิมล	เลขที่ ๗๐
๑๓. นายอนุชิต อภิชาติธนากุล	เลขที่ ๗๑
๑๔. นางอรุณลักษณ์ ปัตตาล	เลขที่ ๗๔
๑๕. นายอาชวี พดด้วง	เลขที่ ๗๕